

19
(1441)-сон
12-iyun
2020

Xabar

ERURSEN SHOH, AGAR OGOHSEN SEN
AGAR OGOHSEN SEN, SHOHSSEN SEN

ЎЗБЕКИСТОН RESPUBLIKASI AXBOROT TEXNOLOGIYALARI VA KOMMUNIKATSIYALARINI RIVOJLANTIRISH VAZIRLIGI NASHRI

1992-yil martdan chiqa boshlagan

www.xabar.uz

УШБУ СОНДА:

ТАШРИФ

АКТ вазирлиги ишчи гуруҳи Фарғонада ёҳуд мотивациянинг кучи нимада?
3-бет

СЎХДА АЛОҚА СИФАТИ ЯХШИЛАНДИ

Туманда 62 км. оптик толали алоқа кабеллари, 536 портли замонавий қурилмалар, 5 та мобил алоқа база станциялари ўрнатилмоқда **4-бет**

НАЛОГОВАЯ СИСТЕМА

Принята стратегия цифрового развития налоговой системы **6-бет**

ТЕХНОГЕН ЦИВИЛИЗАЦИЯ

Интернет ва мобил қурилмалардан ҳаддан ташқари кўп фойдаланишнинг салбий оқибатларидан огоҳ бўлайлик **7-бет**

ГУЗАРДАГИ ГУРУНГЛАР

Мияннинг қатиғи жойдами? **8-бет**

СУПЕРКОМПЬЮТЕРЛАР

Японлар коронавирус қандай тарқалишини суперкомпьютер ёрдамида аниқлашди **12-бет**

ПАТЕНТЛАР

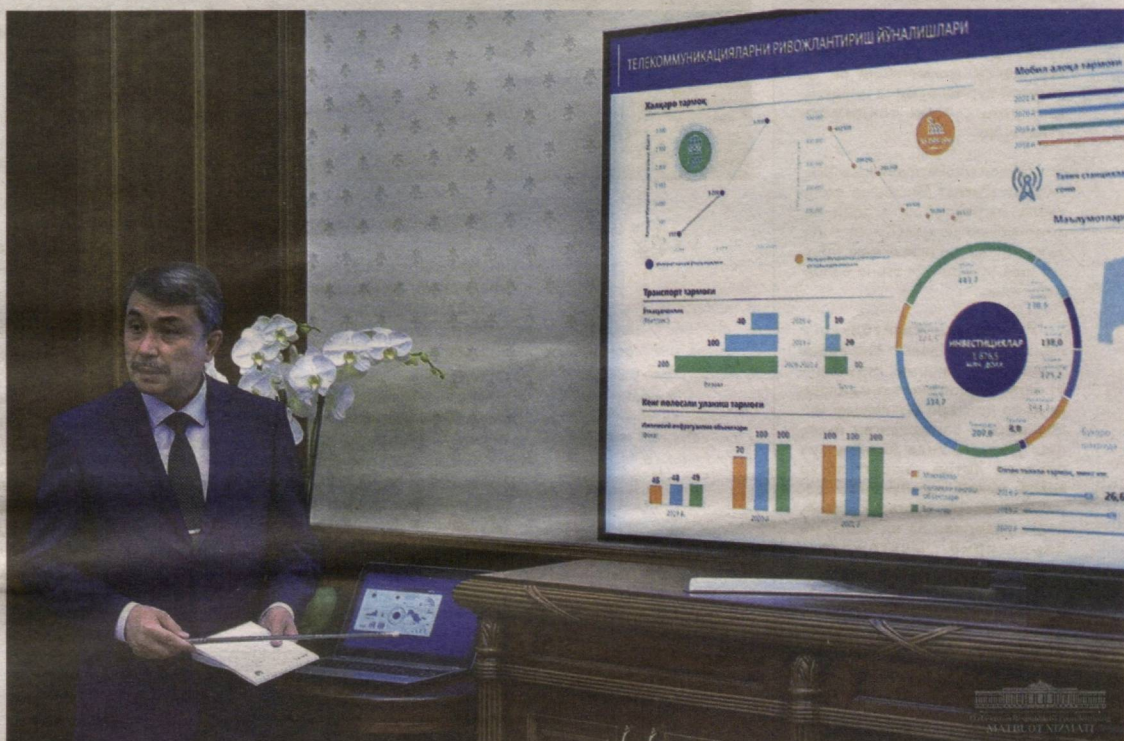
(ТОП-10)

Жаҳон интеллектуал мулк ташкилоти (WIPO) маълумотига кўра, Хитой олинган патентлар сони бўйича (58 990та) 2019 йилда азаллий етакчи — АҚШдан ўтиб, биринчи ўринга кўтарилди.

1. Хитой — 58 990
2. АҚШ — 57 840
3. Япония — 52 660
4. Германия — 19 353
5. Жакубий Корея — 19 085
6. Франция — 7 934
7. Б.Британия — 5 786
8. Швейцария — 4 610
9. Швеция — 4 185
10. Нидерландия — 4 011

ПРЕЗИДЕНТ ШАВКАТ МИРЗИЁЕВ АХБОРОТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ СОҲАСИДАГИ ТАҚДИМОТЛАР БИЛАН ТАНИШДИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев ҳузурида 8 июн куни ахборот технологиялари ва рақамли иқтисодиётни ривожлантириш борасидаги ислоҳотлар ижроси бўйича тақдимот ўтказилди.

Шу йил 28 апрелда давлатимиз раҳбарининг "Рақамли иқтисодиёт ва электрон ҳукуматни кенг жорий этиш чора-тадбирлари туғрисида"ги қарори қабул қилинган эди. Қарорда белгиланган вазифаларни сифатли амалга ошириш ва координация қилиш учун Бош вазир маслаҳатчиси лавозими жорий этилди.

ТАШРИФ

МАРҒИЛОНДА ЯНГИ МАРКАЗ ОЧИЛДИ

Президент Шавкат Мирзиёевнинг Фарғонага ташрифи доирасида Марғилонда Рақамли технологиялар ўқув маркази очилди.

Жами 3100 квадрат метр майдонни эгаллаган икки қаватли бу кўркем бинода 120 та иш ўрни яратилган. Марказда ўрта мактабларнинг 7 ва 11-синф ўқувчилари, ахборот технологиялари соҳасига қизиқувчи ёшлар, талабалар шу йўналишларда ўқитилади. Келгусида улар Фарғона вилоятида очиладиган IT-Парк филиалида ишлашлари мумкин.

Шунингдек, мазкур марказда давлат ташкилотлари ходимлари ҳамда мактабларнинг ахборот технологиялари фани ўқитувчиларининг АКТ бўйича малакаси ошириб борилади.

Умуман олганда, 2020-2021 йилларда вилоятда шундай 19та марказ очилиши режалаштирилган, жумладан, жорий йилнинг ўзида Данғара, Бағдод, Риштон туманлари ва Фарғона, Кўқон ва Қувасой шаҳарларида рақамли технологиялар марказлари ишга туширилади.

2 ҲАРАКАТЛАР СТРАТЕГИЯСИ

Jumadan
umagacha

➤ Президент Шавкат Мирзиёев 4 июн куни Тошкент шаҳрида янги йўл ва кўприк лойиҳаси билан танишди. Умумий қиймати 280 миллиард сўмдан зиёд бўлган мазкур лойиҳага кўра, Чўпонота кўчаси ва Кичик ҳалқа йўли кесилишида 583 метрлик йўл ўтказгич барпо этилади. Бу чорраҳадан Тошкент ҳалқа автомобил йўлига янги кўча қурилиб, ҳалқа йўли остидан туннель орқали ўтказилади ва Қипчоқ кўчасида қурилатган янги кўприкка туташади. Жами 5,6 километрлик бу йўл соатига 3 мингта транспорт воситасини ўтказиш қувватига эга бўлади. Шу ерда Тошкент шаҳрининг транспорт концепцияси ҳамда Яққасарой туманида кўп қаватли савдо комплекси, меҳмонхона ва тураржой қуриш бўйича инвестиция лойиҳалари тақдимоти ўтказилди.

➤ Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев аҳоли ҳаёти, ижтимоий-иқтисодий ислохотларнинг бориши, йирик лойиҳалар билан танишиш мақсадида 5-6 июн кунлари Фарғона вилоятида бўлди.

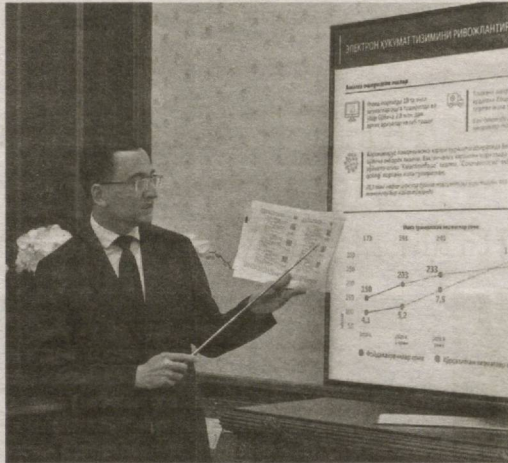
➤ Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев 9 июн куни миллий иқтисодиёт барқарорлигини таъминлашга доир долзарб масалалар муҳокамасига бағишланган йиғилиш ўтказди. Унда Давлатимиз раҳбари Хитой тажрибасидан келиб чиқиб, камбағаллик даражаси юқори бўлган қишлоқларга вазирилик ва идораларни бириктириб, муҳтожларга кўмаклашиш тизimini яратиш, оилавий тадбиркорлик ва томирқачиликни ривожлантириш бўйича топшириқлар берди. Шунингдек, йиғилишда саноатни ривожлантириш масалаларига ҳам алоҳида эътибор қаратилди.

➤ Америка Қўшма Штатлари Президенти Доналд Трамп Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевга мактуб йўллади. Мактубда 2020 йил 1 май куни Сардоба сув омборининг тўғони қисман қулаши оқибатида жабрланганларга ҳамдардик билдирилган.

➤ Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари – Инвестициялар ва ташқи савдо вазири Сардор Умурзоқов ва Европа Иттифоқи савдо бўйича комиссари Ф.Хоган ўртасида видеоконференция шаклида ташкил этилган мулоқот чоғида коронавирус тарқалишига қарши курашда Ўзбекистон ва Европа Иттифоқи ўртасидаги ҳамкорликнинг устувор ва долзарб йўналишлари муҳокама қилинди.

➤ Матбуотда Ўзбекистон Республикаси Президенти имзолаган “Давлат геология ва минерал ресурслар қўмитаси тизимида Геология фанлари университети фаолиятини ташкил этиш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ҳамда “Тадбиркорлик фаолияти ва ўзини ўзи банд қилишни давлат томонидан тартибга солишни соддалаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарорлар эълон қилинди.

ПРЕЗИДЕНТ ШАВКАТ МИРЗИЁЕВ АХБОРОТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ СОҲАСИДАГИ ТАҚДИМОТЛАР БИЛАН ТАНИШДИ

Тадбирда соҳадаги мақсадларга замонавий дастурчилар тайёрлашни жадаллаштириш орқали эришиш мумкинлиги қайд этилди.

“Бир миллион дастурчи” лойиҳасининг дастлабки босқичида 62 мингдан зиёд ўқувчи қамраб олинди, уларнинг 5 минг 400 нафарига малака сертификати берилди.

Жорий йил якунига қадар 100 мингта ва 2021 йилнинг биринчи ярмида яна 150 мингта ўқувчини ўқитиш, талабаларнинг дастурий таъминот бўйича малакасини ошириш вазифаси белгиланди. 5-синфдан ўқитиб келинаётган “Информатика” фа-

нини замонавий технологиялардан келиб чиқиб такомиллаштириш, ушбу фанга “Бир миллион дастурчи” лойиҳасига доир йўналишларни киритиш бўйича кўрсатмалар берилди.

Бугунги кунда рақамли иқтисодиёт, “Электрон ҳукумат” хизматларига талаб кундан-кунга ошаётган бўлиши билан бир қаторда, лекин ҳозирда 780 тур давлат хизматидан бериш йўли 185тадан “электрон портал” орқали фойдаланиш имкони мавжуд. Аксарият ташкилотларда иш жараёнини рақамлаштириш фақат ҳужжат алмашинуви электронлаштириш билан чекланиб қолмоқда.

Шу боис “Электрон ўқитиш дастури” орқали ўқиб, диплом олган дастурчиларни давлат ва ҳўжалик муассасаларига ИТ мухтаassis сифатида ишга олиш зарурлиги таъкидланди. Улар ташкилотларнинг барча фаолиятини анъанавий электрон форматдан рақамли кўринишга ўтказишга маъсул бўлади.

Мисол учун, бугунги кунда камбағал оилаларга кредит ва субсидиялар бериш масаласини махсус электрон дастур аниқ мезонлар асосида автоматик равишда белгилаши керак.

Бош вазир маслаҳатчисига халқаро экспертларни жалб қилган ҳолда, ташкилотларда рухсат бериш ва қарор қабул қилиш жараёнарини электрон форматга ўтказиш бўйича концепция ишлаб чиқиш топширилди.

ИТ инфратузилмасини яхши-

лаш, аҳоли, айниқса, ёшларнинг бу борадаги саводхонлигини ошириш давр талабидир.

Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлигига барча ҳудудларда рақамли технологиялар бўйича камида 100та ўқув маркази очиш вазифаси қўйилди. Бу даргоҳларда дастурлаш асослари, электрон савдо ва графикали дизайн каби йўналишлар бўйича қисқа муддатли ўқув курслари ташкил этилади.

Соҳа мутахассисларига шароит яратиш масалаларига ҳам эътибор қаратилмоқда. Утган йили Тошкент шаҳрининг Мирзо Улуғбек туманида Дастурий маҳсулотлар ва ахборот технологиялари парки бунёд этилган эди. Андижон ва Марғилон шаҳарларида мазкур ИТ-Паркнинг филиаллари ташкил қилинди. Пойтахтимизда Муҳаммад ал-Хоразмий номидаги ахборот технологиялари мактаби ҳудудида яна бир филиал биноси қурилмоқда.

Жорий йил якунига қадар Гулистон, Бухоро, Наманган, Нукус, Самарқанд, Урганч ва Жиззах шаҳарларида шундай филиаллар ташкил этиш режалаштирилган.

Тақдимотда мутасаддилар мазкур ИТ-Парклар қурилиши, оптик толали линиялар қамрови, мобил интернет тезлиги ва сифатини ошириш ишлари юзасидан ахборот берди.

ТАШРИФ

МАРФИЛОНДА ЯНГИ МАРКАЗ ОЧИЛДИ

Марказ фаолиятини йўлга қўйишда Ўзбекистон Республикаси ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлиги раҳбарияти ва мутахассислари, соҳа корхона ҳамда ташкилотлари ходимларининг хизмати катта бўлди.

Ушбу замонавий ўқув маскани фаолияти, келгуси режалари, бу ерда амалга ошириладиган лойиҳалар тўғрисида Рақамли технологиялар ўқув маркази директори Баҳром Жалилов “Xabar.uz” мухбирига қўйидагиларни сўзлаб берди:

— Ушбу марказимизнинг мақсади 7-синфдан 11-синфгача бўлган ўқувчи-

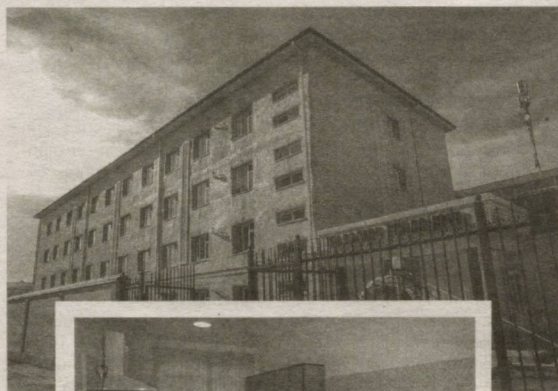

лар, шунингдек, АКТга қизиқувчи ёшларни “Бир миллион дастурчи” лойиҳаси доирасида ўқитиш, уларга чуқурроқ билим ва кўникмаларни берган ҳолда кейинги йили вилоятимиз марказида давлат дастури доирасида ташкил этиладиган ИТ-Парк филиалида ишлаш имкониятини яратишдан иборат. Бундан ташқари, ушбу марказимизга ИТ соҳасидаги резидентлар ҳам келиб, ўз фаолиятларини юритишлари учун шароитлар яратилган. Ўқув марказимизда компьютер саводхонлиги, дастурлаш, робототехника, интернетдан фойдаланиш, киберспорт йўналишларида тўғрақлар ҳамда бошқа бир қатор йўналишларда ўқув курслари ҳам ташкил этилади. Келгусида улар ахборот технологиялари, дастурлаш соҳаларида инновацион ишланмалар яратиш, стартап лойиҳаларини ишлаб чиқиш билан шуғулланадилар.

АКТ ВАЗИРЛИГИ ИШЧИ ГУРУҲИ ФАРҒОНАДА

ёхуд мотивациянинг кучи нимада?

Ўзбекистон Республикаси ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлиги Ишчи гуруҳи бундан бир муддат олдин хизмат сафари билан Тошкент ахборот технологиялари университетининг Фарғона филиалида бўлиб, ўқув даргоҳи фаолияти билан танишган эди.

ланган хоналар киши диққатини ўзига тортади. Шунингдек, тиббиёт хонаси ҳам талабалар саломатлигини асрашда муҳим ўрин тутди.

Президентнинг беш ташаббуси доирасида ташкил қилинган кутубхонада барча бадиий ва илмий китоблар жамланган. Тикув дастгоҳлари ўрнатилган хонадан талаба қизлар фойдаланишлари, дарсдан бўш вақтларида буюртма асосида тиқиш-бичиш ишларини бажариб, қўшимча пул ишлаб топишлари мумкин.

Вазирлик Ишчи гуруҳи ўтган галги таширифи давомида талабаларнинг тўлақонли таълим олишларига ҳалақит бераётган муаммоларни танқидий ўрганган, тез ҳал қилиниши лозим бўлган камчиликлар жойида ечилган эди. Бир гуруҳ талабаларга вазирликнинг совғалари берилиб, ўз устида қатъий изланишлари йўлида эзгу тилаклар билдирилган эди. Бу рағбатлантириш ўз натижасини кўрсатди, филиалнинг бир нафар талабаси Зулфия номидаги давлат мукофотига сазовор бўлди, яна бир гуруҳ талабалар турли стипендия, халқаро танловлар ғолиби бўлишди. Ўз вақтида берилган далда, замонавий тил билан айтганда, мотивация ана шундай қудратга эга.

Ўшанда АКТ вазири Шухрат Содиқов талабалар билан ўтказилган учрашувда “Қандай муаммоларингиз бор, биз шу муаммоларни ҳал этиш учун келганмиз”, дея мурожаат қилган, ўз навбатида, ёшлар тураржой масаласида қийналишаётганини

айтишганди. Ўтган ҳафта, яъни 4 июн кунини шу муаммо ўз ечимини топди — филиал талабалари учун уч юз ўринли тураржой фойдаланишга топширилди. Унинг очилиш тадбирида АКТ вазири Шухрат Содиқов раҳбарлигидаги Ишчи гуруҳ аъзолари ҳамда Фарғона вилоят ҳокимининг ўринбосари Жамшид Ҳотамов иштирок этди.

Бу ерда талабаларнинг ўзларини ўз уйида юргандек ҳис қилишлари учун тизим корхона ва ташкилотлари томонидан

шароитлар яратилган. Барча инвентарларга эга спорт майдончаси, ювениш хоналари, овқат тайёрлаш учун зарур жиҳозлар ўрнатилган ошхоналар киши ҳавасини келтиради. Тураржойдаги бир хил андозадаги мебеллар, ёруғ ва шинам хоналар талабалар учун битта муҳим ишни қолдиради, яъни фақат ўқиб, изланиб кучли мутахассис бўлиб етишиш.

Айниқса, имконияти чекланган илм толиблари учун юсак эътибор билан тайёр-

Ўзбекистон Республикаси ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлиги Ишчи гуруҳи жорий йилнинг 3-6 июн кунлари Фарғона вилоятида бўлиб, соҳа корхона, ташкилот ва муассасалари фаолияти билан яқиндан танишди.

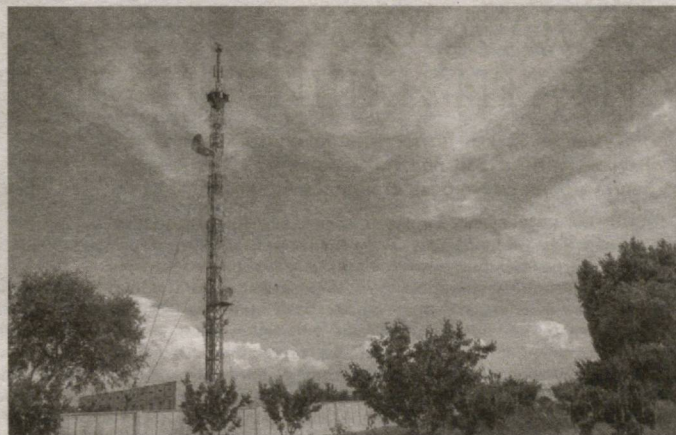
Таширифнинг биринчи кунини Ишчи гуруҳнинг тезкор йиғилиши ўтказилди. Унда АКТ вазири Шухрат Содиқов раҳбарлигида вилоятнинг Сўх туманида соҳа корхона ва ташкилотлари, мобил алоқа компаниялари томонидан амалга оширилиши зарур бўлган вазибалар белгилаб олинди. Сўх туманидаги 27та маҳаллада тўртта почта алоқа бўлими, ўн тўртта мобил база станцияси, UZDIGITAL TV компаниясининг 9 мингдан зиёд абонентлари бор.

– Аммо бу етарли эмас, – деди Шухрат Содиқов. – Сифатли алоқа хизмати кўрсатиш учун “Ўзбекистон почтаси” АЖ, “Ўзбектелеком” АҚ, “Радиоалоқа, радиозширтириш ва телевидение маркази” ДУК ва барча мобил алоқа компаниялари ўз йўналишларида қисқа муддатларда қўшимча узлуксиз алоқа хизмати кўрсатадиган зарур инфратузилмани яратишлари шарт. Бунинг учун эса бор имкониятларни ишга солиш керак.

Шундан сўнг, Ишчи гуруҳ Фарғона шаҳар телекоммуникациялар боғламасининг 225-АТС, Фарғона радиотелевизион станцияси ва бир қатор бошқа соҳа корхоналари фаолияти билан танишди.

Шаҳардаги 225-АТС ходимлари 2224 нафар абонентга хизмат кўрсатади. Телекомчилар мавжуд бинолардан самарали фойдаланиш мақсадида эски бинони тубдан таъмирлашди. АТСнинг барча жиҳозлари ушбу бинога кўчирилди, кабеллар эса соч толаларидек қайта таралди. Ҳамма ходимлар учун қулай иш шароитлари яратилди, албатта, мижозлар учун ҳам.

Фарғона радиотелевизион станцияси ўзига хос обод масканда жойлашган. Бу ерда 115 метрлик минора орқали телерадиодастурлари узатилади. Худудга тартиб билан экилган мевали дарахтлар ҳосилга кирган. Қўшимча равишда қўй, парранда боқилмоқда. Албатта, буларнинг барчаси ходимларнинг ижтимоий-иқтисодий қўллаб-қувватлашга қаратилган. Уларнинг меҳнат муҳофазаси учун ҳам барча чоралар кўрилган.

Абдугани АБДУРАҲМОҶОВ, Фаррух Алиев олган суратлар.

4 ИМТИЁЗ

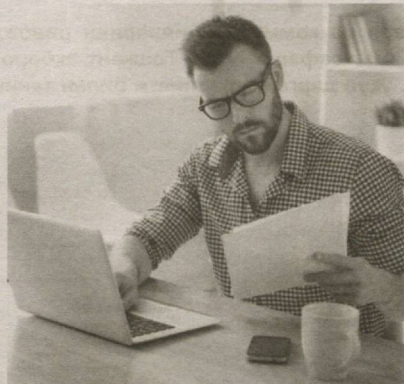
ФРИЛАНСЕРЛАРГА
ҚАТОР ҲУҚУҚЛАР БЕРИЛДИ

Ўзбекистон Республикаси Президентининг "Тадбиркорлик фаолияти ва ўзини ўзи банд қилишни давлат томонидан тартибга солишни соддалаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги қарори қабул қилинди.

Қарорга кўра, интернет тармоғи орқали хизматлар кўрсатувчи (ишлар бажарувчи) ўзини ўзи банд қилган шахсларга (фрилансинг) қуйидаги ҳуқуқлар берилди:

- кўрсатилган хизматлар (бажарилган ишлар) учун чет элдаги жисмоний ва юридик шахслар – норезидентлардан хорижий валютадаги туловларни Ташқи савдо операцияларининг ягона электрон ахборот тизимига тегишли маълумотларни киритмаган ҳолда Ўзбекистон Республикасининг банкларидagi ҳисобрақамларига қабул қилиш;

- контракт тузмасдан, келишув тўғрисидаги оммавий таклифни (оферта) қабул қилиш ёки электрон ёзишмалар алмашиш ёхуд ҳисоб-китоб фактураларни (инвойс), шу жумладан, электрон шаклда тақдим қилиш йўли билан чет эллик жисмоний ва юридик шахсларга хизматлар кўрсатиш (ишлар бажариш).

➤ БУЊЁДКОРЛИК

СЎХДА АЛОҚА
СИФАТИ ЯХШИЛАНАДИ

Туманда 62 км. оптик толали алоқа кабеллари, умумий сигими 536 портли замонавий қурилмалар, бешта мобил алоқа база станцияси ўрнатилмоқда.

2020 йил 3 июн куни Фарғона вилояти Сўх туманида Ўзбекистон Республикаси Бош вазири бошчилигида бўлиб ўтган фаоллар йиғилишида ахборот технологиялари ва коммуникациялари соҳасини янада яхшилаш бўйича Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлигига ҳам бир қатор топшириқлар берилган эди.

Шундан келиб чиқиб, Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлиги томонидан Фарғона вилояти Сўх туманининг муаммоли масалалари ечими ва ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришга қаратилган чора-тадбирлар режаси ижроси доирасида, мазкур масалаларни зудлик билан сифатли ҳал этиш чоралари қўрилмоқда. Шу асосда вазирлик томонидан махсус ишчи гуруҳ ташкил этилди.

Сўх туманида телекоммуникация инфратузилмасини кен-

гайтириш ва хизматлар сифатини яхшилаш мақсадида, 62 км. оптик толали алоқа кабеллари, умумий сигими бешта мобил алоқа база станцияси ("ЎзМобайл" филиали – иккита антенна мачта қурилмаси билан, "Coscom" МЧЖ – битта, "UMS" МЧЖ – иккита) зарур транспорт ва махсус материаллар туманга етказилди.

Ҳозирда Ғазнов – Тул йўналишида 13та (33 фойз) темирбетон устунлар ўрнатилиб, 16 км. оптик толали алоқа кабеллари қуриш ва монтаж қилиш учун жойларга етказилди.

Сўх туманига етказилган бешта мобил алоқа база станциялари ўрнатилди. Жумладан, Ленбург МФЙ ҳудудидаги мавжуд антенна мачта қурилмасига иккита ("UMS" МЧЖ ва "Coscom" МЧЖ) юқори тезликдаги интернет технологияси асосидаги база станциялари ўрнатилди ва ишга туширилди.

Чашма МФЙ ҳудудида

"Ўзбектелеком" АК "ЎзМобайл" филиалининг битта антенна мачта ва иккита (битта GSM ва битта CDMA) юқори тезликдаги интернет технологияси асосидаги база станцияларини монтаж қилиш ишлари якунланиб, созлаш ишлари амалга оширилмоқда.

Шу билан бирга, Қалача, Малбут, Ленбург ва Тул МФЙлар ҳудудларидаги "ЎзМобайл" филиалининг мавжуд база станцияларига таъмир этилган транспорт тармоғининг ўтказувчанлик қобилияти икки баробарга кенгайтирилди.

Ушбу ишларни амалга ошириш учун 50 нафардан ортиқ мутахассис ва ходимлар жалб қилинган.

Ҳозирда ишлар қизғин давом этмоқда.

ТАНЛОВ

ЎЗБЕКИСТОН WORLD
AI & DATA CHALLENGE
ХАЛҚАРО ТАНЛОВИДА
БИРИНЧИ МАРТА
ИШТИРОК ЭТМОҚДА

Стратегик ташаббуслар агентлиги ва Жаҳон банки маълумотни қайта ишлаш ва сунъий интеллект технологияларидан фойдаланган ҳолда глобал ижтимоий-иқтисодий муаммоларни ҳал этишга қаратилган World AI & Data Challenge халқаро танловини бошламоқда.

World AI & Data Challenge танловининг босқичлари:

- 1-босқич – Масалалар танлови (2020 йил феврал-май)
- 2-босқич – Ечимлар танлови (2020 йил июн-сентябр)
- 3-босқич – Амалга ошириш танлови (2020 йил сентябр – 2021 йил феврал)

Ушбу танлов доирасида барча иштирок этувчи вилоятларда онлайн ҳақатонлар иккинчи босқичда ўтказилмоқда.

Иштирокчилар IT ва дата-мутахассислар, турли ОТМларнинг ихтисослик талабалари, турли мамлакатлар IT-компанияларининг мутахассислари бўлишлари мумкин.

Танловнинг биринчи босқичида Сингапур, Қозғоғистон, Ўзбекистон, Мўғулистон ва Россиянинг 43 вилоятидан 147та вазифа топширилди. Танловнинг эксперт ҳайъат томонидан танланган энг яхши масалалар дата-ҳақатон доирасида ҳам, тадбирдан кейин мустақил ривожланиш учун ҳам тақдим этилади. Тадбир ташкилотчилари ва мутахассислари уларни тушунтиришга ёрдам беради.

AI & Data соҳасидаги мутахассислар икки кунга ишлаб чиқувчиларнинг менторларига айланиши ва сунъий интеллект (SI) ва маълумотларни таҳлил қилиш соҳасидаги лойиҳаларни амалга ошириш бўйича ўз тажрибалари билан ўртоқлашади, шунингдек, иштирокчиларга муаммоларни ҳал қилиш гипотезаларини яратишда ёрдам беришади ва керак бўлса, энг яхши қатнашувчиларни MVP-ечимларини охирига етказиш учун ҳамроҳлик қилади.

Ҳақатон 48 соат давомида онлайн бўлиб ўтади. Иштирокчиларга ривожланиш учун халқаро ва минтақавий даражадаги 40га яқин масалалар таклиф этилади.

Ўзбекистон танловга "Қашшоқликка қарши кураш ва ҳаёт сифатини яхшилаш" масаласини топширди.

Сиз хоҳ, жамоа билан, хоҳ ўзингиз иштирок этишингиз мумкин. Иккинчи босқичдан сўнг энг яхши иштирокчилар ўз ечимларини халқаро миқёсда амалга ошириш, ўқиш ва пул мукофотларини олиш имкониятига эга бўладилар.

P.S. Иштирокчилар AI ва ишлаб чиқиш бўйича билим базасига эга бўлишлари керак.

- Ҳақатон санаси: 2020 йил 27-28 июн.
- Иштирок этиш учун қуйидаги иловада рўйхатдан ўтинг: <https://leader-id.ru/event/51894/>

- Тадбирда рўйхатдан ўтиш учун сиз қуйидаги сайтда профилга эга бўлишингиз керак: <https://leader-id.ru>

- Танлов ҳақида кўпроқ билиш учун: <https://datamasters.ru/aianddata>

“Ўзбектелеком” АК Бухоро филиали лойиҳалаштириш бўлими бошлиғи Иброҳим Примов ҳамда алоқа соҳасида узоқ йиллик иш тажрибасига эга, бугунги кунда нафақада бўлган Райҳон Исломоваалар

хонадониде бир ўғил ва икки қиз вояга етган. Улар ўз ота-оналари сингари эл-юрт ишига камарбаста инсонлар сифатида бугунги кунда соғлиқни сақлаш, халқ татлими ва ички ишлар тизимида фаолият олиб боришмоқда. Зеро, Иброҳим ака ва Райҳон опа ўзларидеги энг яхши инсоний фазилатларни ўғил-қизларига “юқтирган”ларки, мустақил ҳаёт остонасида турган эшларни тўғри касб танлашларида ва шу тариқа жамиятда ўз ўринларини топиб олишларида муҳим аҳамият касб этмоқда.

ОРЗУЛАРДАН КУЧ ОЛИБ

электралоқа ишлаб чиқариш корхонаси етакчи ҳисобчиси, “Бухоро Телеком” филиали капитал қурилиш бўлимининг бошлиғи, капитал қурилиш ва моддий-техника таъминоти бўлими лойиҳалаштириш масалалари бўйича етакчи муҳандиси, кейинчалик эса лойиҳалаштириш хизмати бошлиғи, олий тоифали муҳандиси вазибаларида фаолият олиб борганида ҳам меҳнатсеварлик ва ишчанлик, куюнчаллик ва собитқадамлик, шогирдларига нисбатан талабчанлик, қатъийлик ва одамонулик ҳикоямиз қаҳрамонини бир зум бўлса-да тарқ этган эмас.

Ҳар галгидек, жорий йилда ҳам “Ўзбектелеком” АК Бухоро филиалининг И. Примов бошқараётган лойиҳалаштириш бўлимида иш қизгин. MSAN қурилмалари, “ЎзМобайл” база станциялари, FTТХ ва вилоятнинг бир қатор шаҳар ва туманларидаги алоқа тизимида GPON технологияси асосида олиб борилаётган лойиҳалаштириш ишларини, “ТТТ” филиали 5-техник бола-

масидаги устувор вазибалар ижросини тажрибали ва етук мутахассис Иброҳим Примов ҳамда унинг устоз ўғитларига ҳамиша содиқ, изланувчан ва янгиликка интилувчан Нодира Шокирова, Набижон Мирзаев, Рустам Азизов сингари юқори билим, алоҳида салоҳият ва кенг дунёқарашга, ахборот технологиялари асри талаблари даражасида фаолият кўрсата олиш имкони-га эга бўлган ёш муҳандислар-сиз тасаввур этиш қийин.

— Умр — оқар дарё, деганларича бор экан, — дейди Иброҳим ака. — Кечагидек ёдимда, вилоятимиз алоқа соҳасида эндигина иш бошлаган пайтларимда Исафил Чақидзе, Шариф Худойбердиев, Абдурахмон Шобоев, Жаҳонкул Турдиев, Музаффар Жумаев сингари кўпни кўрган устозларим мени том маънода қўлаб-қувватлашган, олий ўқув юртида олган назарий билимларимни кундалик амалиётда кенг қўллашим учун тегишли шарт-шароитларни яратиб беришган эди. Мен уларнинг та-

баррук номларини ҳар доим алоҳида ҳурмат ва меҳр билан тилга оламан. Ер юзидеги ҳаёт дарахтининг гуллаб-яшнаши (шу жумладан, алоқа соҳасида ҳам) авлодлар давомийлигига боғлиқ эканлигига қайта-қайта ишонч ҳосил қиламан.

Иброҳим Примовнинг касби ривожини ҳақида ишонч билан айта олишида жон бор, албатта. Буни бугунги кунда ривожланиб бораётган АКТ соҳаси мисолида ҳам кўриш мумкин.

Яқинда Иброҳим ака сермазмун умрининг 60-довонига қадам қўйди. Бахтли оиласи, ўғил-қизлари ва бир-бирдан ширин неваралари даврасида завқли ҳаёт нашидасини сураётган Иброҳим акага кутлуг сана муносабати билан барча ҳамкасблари, ёру дўстлари ва шогирдлари томонидан билдирилаётган эзгу ва самимий тилакларга биз ҳам қўшилаемиз.

Асқар ИСТАМОВ,
“Хабар”нинг Бухоро вилоятидаги мухбири

ОРАМИЗДАГИ ОДАМЛАР

Бир куни телеграф бўлими ёнидан ўтиб кетаётсам телеграфчи қизлар “Опа, сизга илтимосимиз ҳақида”, дея тўхтатиб, қўлимга бир варақ қоғоз тутқазишди. Кўз югуртирдим, шеър экан. Ҳошим тоға ҳақида. Ҳайрон бўлдим. Хўш, Ҳошим тоғаларинг ким? Мен буни нима қилам? дедим ҳайратим ошиб.

— Ийе, сиз Ҳошим тоғани танимайсизми? Доимо велосипедда юради-ку! Жуда ажойиб, меҳнатсевар, ҳалол инсон, асл заҳматкаш алоқачи! Шу тоғани “Хабар”га ёзсангиз эди!

Шу шеърни газетада чиқариб беринг, дейишмаса-да, деган минг хаёлда эдим. Йўқ, ундай эмас экан. Бу гаройиб таклифдан хурсанд бўлиб кетдим.

— Шу вақтгача менга бунақа шеърый тавсиянома тушмаганди. Майли, гўзалларим — Соҳибахон, Гулнозаҳон, Шоираҳонлар, сизлар айтганча бўла қолсин. Фурсати билан албатта ёзаман, дея хайрлашдим. Жавобимдан уларнинг бошлари осмонга етди. Бу қизларнинг ҳамкасбларига бўлган чексиз ҳурмати замирида олижанобликдек буюк хислату ҳикмат бор эди. Хайр-хўшлашиб кетарканман, ортимдан, бу шеърни қўшиқ қилиб айтса бўлди. Муаллифи хиргойи қилиб айтиб юрибди, дейишди. “А, шундайми, ким у?” деган сўровимга жавоб қисқача бўлди: Шаҳзода Ҳожиева, боғламамиздаги энг ёш ходима.

Алаллхусус, шеър бўлиб тўкилган бу ҳурмат ва эътироф ҳаққи Ҳошимжон тоға ҳақида ёзиш керак, деган қарорга келдим.

Шундан буён ярим йилдан ҳам кўпроқ вақт ўтди. Бу орада мен “Ҳошим тоға”ни таниб олдим. У менга кўз таниш алоқачи, велосипедини фазиллатиб шамолдай учиб юрадиган, юзида ҳамиша самимият балқиб турган йигит экан. Тоғамши, деб қўяман ўзимча. Қирқлардан ўтган бўлса бордир. Абжир, чаққон-чаққон юрадиган бу инсон ҳақида бошқалардан ҳам мақтовлар эшитдим. Кадрлар бўлимидан маълумотномани олиб эътибор берсам ҳақиқатан ҳам бу йигит — Ҳошим-

ҲОШИМ ТОҒА ҲАҚИДА ҚЎШИҚ

жон тоға экан. Унинг ғайрат-шижоат акс этиб турган нигоҳига боқиб, асло бир кам олтимшди, етти неварали демайсиз. Учинчи тоифали телеграфчи Ҳошимжон Холматовнинг умумий меҳнат стажи икки йиллик армия хизматини ҳам қўшиб ҳисоблаганда 41 йил, соҳада ишлаб келаётганига 25 йилдан ошибди! Телефонда суҳбат қураканман бунча ёш кўринадим, сабаблари нимада, деган саволларга ҳам жавоб топишга ҳаракат қилдим ва топдим ҳам.

...Тақдир Ҳошимжонни кўп эзгуликлар билан сийлади. Аввало, у солиҳ ота-оналар меҳру муҳаббатидан баҳраманд униб ўсди. Тўнғич фарзанд, олти сингилли яқкаю ягона ўғил бўлса-да, меҳнатнинг ичиде катта бўлди. Ховли юмушлари, томорқа ташвишларини отаси билан бабаравар тортишди. Дамқўлдаги авто ўқув комбинатида ҳайдовчилик, тракторчилик борасида озми-кўпми ўқитишгани умр бўйи асқотиб келмоқда. Армия борасида ҳам унга омад кулиб боққан экан. Олдин

Харков шаҳрида олти ой тайёргарликни ўтагач, сўнг (ўша йиллардаги) Германия Демократик Республикасида авиация ҳарбий қисмининг алоқа бўлимида хизмат қилди. Қисмда ҳам у меҳнатда тартиб-интизомнинг ўрнини теран англаб етди. Армиядан қайтгач, отаси раҳматли Тўлқинжон Холматов ишлаётган Фуран бирикмалари кимё заводида ишга қабул қилинди. Пешонасига оқила рафиқа битилганига ҳам ҳар қанча шукрлар айла-са арзийди. Маҳфиратхон мана салкам 30 йилки, Фаргона шаҳридаги Меҳрибонлик уйда тарбиячи бўлиб ишлаб келмоқда. Меҳрибонликда, меҳру шафқатда унга тенг келадиган она, энага бўлмаса керак. Турган гапки, бу ҳам ҳаммага на-сиб қилавермайдиган тенгсиз бир омад аслида. Улар онажониси Кароматхон ая бошчилигида икки ўғил, икки қизни солиҳ инсонлар қилиб тарбиялаб қаторга қўшдилар. Мафтунахон Марғилон педагогика техникумида ўқиган. Ҳозирда Меҳрибонлик уйда тарбиячи, Мадина-

хон тикувчилик корхонасининг қўли гул чеварларидан бири. Тўнғичи Ҳаётжон Қашқарқиллоқ кўчасининг машхур усталаридан бўлиб, кейинги йилларда ўз оиласига ҳамда укаси Азаматжонга, оиласига ҳам уч хоналик уйлари бошидан охиригача ўз қўллари билан бунёд этди. Азаматжон эса отаси билан смена алмашлаб дам олиш, байрам кўнларисиз ишлашади. Ота-бола бирга-бирга 14 сотихли томорқада деҳқончилик қилишни ҳам дўндиришади. “Чарос”, “Келинбармоқ” узумларининг рўзгордан ортганини сотишдан тузуккина даромад олишади. Хуллас, меҳнатлари орқасидан келадиган роҳатлари бисёр. Уларни бир-бир санаб ўтиришнинг ҳам ҳожати йўқ. Бари барака давлат ишини ҳам, томорқа ишини ҳам қанда қилмаслик-да. Ҳалол ва аниқ ишлаш-да!

Келгуси йил фахрийликка йўл олади-ганга ўхшамайди-ку Ҳошимжон, ниҳоят-да ёш кўринадим, деган саволимга Фаргона шаҳар ТБ бошлиғи Носиржон Жўрақулов “Ишга меҳри ҳам, масъулияти ҳам ўзгачалиги учун” деса, телеграм бўлимининг бошлиғи Талгат Калимуллин эса “Негаки, Ҳошимжон деганлари жуда қувноқ. Бу эса унинг беҳад донолигидан далолатдир, — деди. — Доно кишиларга кексалик жуда кеч ташриф буюради...”

Энди Ҳошимжоннинг ўзига қандай изоҳ бергани билан қизиксангиз айта қолай:

— Жаннатим, дуоғўйим, фариштам, ОНАЖОНИМ бор. Эрталаб ишга йўл олганимда дуолар билан кузатади, кеч оқшом қоронғусида қайтганимда ҳам дуолар билан кутиб олади. Бу оламда мендан бахтли одам йўқ бўлса керак. Яратганга беҳисоб шукр... Дунё тургунча турсин...

Ҳафиза САЛЯҲОВА,
“Хабар”нинг Фаргона вилоятидаги мухбири

6 НАЛОГОВАЯ СИСТЕМА

ПРИНЯТА СТРАТЕГИЯ ЦИФРОВОГО РАЗВИТИЯ НАЛОГОВОЙ СИСТЕМЫ

Постановлением Кабинета Министров от 5 июня определена Стратегия развития информационно-коммуникационных технологий Государственного налогового комитета.

У существующей системы есть проблемы:

- недостаточный объем имеющейся информационной базы;

- загруженность серверов на 90%;
- рост потребности в увеличении скорости корпоративной сети с увеличением количества электронных услуг в 3,8 раза и электронных систем — в 2,5 раза;

- нагрузка на базу больших данных в результате интеграции различных информационных систем;

- отсутствие Единой платформы.

Стратегия предусматривает:

- модернизацию центра обработки данных и телекоммуникационных приложений,

- приобретение серверов и программного обеспечения,

- перевод комплекса информационных систем на единую платформу,

- повышение качества оказания электронных государственных услуг,

- оперативную обработку больших данных.

В результате ожидаются дополнительные поступления в бюджет в объеме до 20 трлн. сумов.

Что даст модернизация:

- в 10 раз повысится скорость обработки и анализа данных;

- на 100% увеличится уровень обеспечения конфиденциальности информации базы данных, расширится возможность защиты от внешних угроз, безопасного и надежного хранения данных;

- объем информационной базы повысится до 1 Петабайта.

Модернизация системы планируется на основе технологий Business Intelligence и Big Data, в результате чего расширятся системы обработки больших данных и анализа; снизится уровень «теневое оборота», увеличится налоговая база и многое другое.

Перевод информационных систем ГНК на единую платформу:

- оптимизирует системы ввода данных, сбора, анализа;

- предотвратит нагрузку на базы данных;

- облегчит процесс сдачи налогоплательщиками отчетности в 5-7 раз;

- сократит вмешательство человеческого фактора на 60%;

- предупредит коррупцию.

Автоматизация бизнес-процессов в налоговом администрировании сократит общее время, потраченное на бизнес-процессы, на 20-30%.

Постановление предусматривает увеличение систем информационного обмена органов ГНК с другими министерствами и ведомствами.

КОРОТКО...

Команда Google Chrome начнёт избавляться от понятий, намекающих на расизм. Разработчики уберут из браузера такие термины, как «чёрный список» (blacklist) и «белый список» (whitelist). На фоне недавних протестов против расизма в США после смерти Джорджа Флойда Google изменила код Chrome и заменила вышеупомянутые слова на более инклюзивные термины список блокировок (blocklist) и список разрешений (allowlist).

В общей сложности разработчики заменят более 2000 ссылок на термин «чёрный список» после того, как обновлённый код будет рассмотрен и принят.

IT-эксперт Академии управления финансами и инвестициями России Алексей Кричевский заявил, что на смартфон следует установить антивирусное приложение, если он работает на ОС Android, разработанной Google. По его словам, в отличие от iOS, данная система наиболее часто подвергается хакерским атакам.

Злоумышленников привлекает то, что операционная система является открытой, и то, что в мире всё больше устройств работает на Android, сообщает агентство ПРАЙМ. Учитывая популярность Android у хакеров, кроме «родного» антивируса от компании Google не лишним будет установить дополнительный антивирус, считает эксперт.

Если говорить о бесплатных программах, то наибольшей популярностью пользуется Avast, и большинство отзывов о ней позитивные. Среди платных систем стоит обратить внимание на Eset NOD и Kaspersky, — сказал Кричевский.

Карты Google теперь подсказывают в каких местах нужно носить маски и перчатки. Эта функция работает в десятках стран, но пока не в России.

В сервисе Google Maps появилось несколько функций, которые связаны с коронавирусом. По мере того как города смягчают или отменяют карантин, власти внедряют правила пользования общественным транспортом и посещения мест массового скопления. Эти требования теперь можно увидеть на одной странице.

Пользователи, которые захотят воспользоваться в общественном транспорте, получат уведомление с набором требований. Например, это может быть текст о том, что ему обязательно нужно надеть маску и перчатки. Уведомления появились в Австралии, Аргентине, Бельгии, Бразилии, Индии, Испании, Колумбии, Мексике, Нидерландах, Таиланде, Великобритании, Франции и США.

ПРОЕКТЫ

В UZCARD РАССКАЗАЛИ О ВЛИЯНИИ КАРАНТИНА И АНОНСИРОВАЛИ НОВЫЙ ПРОЕКТ ДЛЯ БИЗНЕСА

Пандемия коронавируса и карантин привели к снижению покупательской способности населения, что стало причиной негативной динамики торговых оборотов населения и компаний, сообщили в пресс-службе Единого общереспубликанского процессингового центра (Uzcard).

В компании, ссылаясь на собственную статистику, сообщили, что из 380 211 действующих субъектов

из-за карантина не работали на полную мощность 189 239 или около 50%, т. е. каждое второе предприятие.

В результате произошло резкое сокращение количества торговых точек — 22,5% по сравнению с тем же периодом 2019 года.

В компании также анонсировали IT-решение для бизнеса — это будет электронная платформа, призванная помочь многим предпринимателям быстро реализовать свою продукцию. В компании пообещали рассказать подробнее в ближайшее время.

БАНКОВСКИЕ УСЛУГИ

ЦЕНТРАЛЬНЫЙ БАНК ЗАПУСТИЛ TELEGRAM-БОТА ДЛЯ ПОИСКА БАНКОМАТОВ

Центральный банк запустил Telegram-бота для поиска банкоматов — @uz_avtovash_bot.

«С его помощью вы можете определить расположение ближайших к вам автоматизированных валютно-обменных банкоматов», — сообщили в ЦБ.

Посредством бота можно также искать банкоматы в разрезе банков и регионов (городов, районов).

В регуляторе напомнили, что валютно-обменные банкоматы работают в режиме 24/7 и заверили, что сведения о дислокации банкоматов будут обновляться на постоянной основе.

Тан олишимиз керак, ўзимиз билмаган ҳолда кўпчилигимиз аллақачон технология, интернет ёки ўйинларга одатланиб бўлганмиз.

ТЕХНОГЕН

Интернет ва мобил қурилмалардан ҳаддан ташқари кўп фойдаланишнинг салбий оқибатларидан огоҳ бўлайлик

ЦИВИЛИЗАЦИЯ

Телеграмингизга келган хабарни кўриш учун ақлли телефонингиз кулфини очасиз ва турли гуруҳлардан келган хабарларга кўз югуртириб чиққач ўзингизга тегишли хабарларга жавоб берасиз, қолганларини эса маълумот сифатида “ҳазм қиласиз”. Шу аснода техноген дунё даврида яшаётганингиздан фахрланасиз ва бундан бор-йўғи 40-50 йил аввал одамзод бу техника мосламаларисиз қандай яшаганини тасаввур қиласиз.

Мавзумизни жамиятимизнинг кичик бўғини бўлмиш оиламиздан бошласак. Фарзандларимизга планшет ёки телефонни четга суриб қўйиши ҳақида кун давомида бир неча бор оғоҳлантирамиз. Хўш, улар бу каби буйруқ ва оғоҳлантиришларга дарҳол амал қилишадими? Йўқ албатта, чунки оҳанрабодек ўзига жалб этаётган смартфонлару планшетлар бунга йўл қўймайди. Мобил қурилмалардан ҳаддан ташқари кўп фойдаланиш болалар саломатлигига зарар етказиши мумкин, чунки улар мобил қурилмалардан қанчалик кўп фойдаланса, жисмоний ҳаракатлар шунчалик кам бўлади. Бундан ташқари, уларда ўйинлар таъсири остида кўпинча онгсиз равишда ҳаракатлар, овқатланиш рақсонининг бузилиши ва бошқа зарарли одатлар орттириб олиниши мумкин. Болалар ушбу экранлар олдида кўпроқ вақт сарфлашар экан, ташқарида ўйнаш, югуриш ва қабул қилинган калорияларни ёқиш учун камроқ вақт сарфлайди. Вақт

ўтиши билан бу одатлар жиддий вазн ортишига ва соғлиқ билан боғлиқ бошқа муаммоларга олиб келиши мумкин.

Тан олишимиз керак, ўзимиз билмаган ҳолда кўпчилигимиз аллақачон технология, интернет ёки ўйинларга одатланиб бўлганмиз. Мутахассисларнинг маълумотига кўра, биз смартфонларимизга бир кунда ўртача 3 соат 15 дақиқа вақт сарфлар эканмиз. Бундан ташқари, компьютер, планшет ва телевизорга сарфлаган вақтимизни ҳисобга олсак, бу кўрсаткич, ўртача 10 соатни ташкил этишини олимлар таъкидлашмоқда.

Фарзандларимиз ва ўзимизни бундай зарарли таъсирлардан ҳимоя қилишнинг кўплаб усуллари мавжуд. Келинг, аввало технологияларга қарамлик нима эканлигига қизиқиб кўрсак.

Технологияларга қарамлик нима?

Технологияларга қарамлик: бу компьютер, интернет, видео ўйинлар ва мобил қурилмалардан меъридан ортиқ фойдаланиш натижасида, инсон технологиянинг зарарли таъсирини дучор бўлишидир. Смартфон, планшет ёки компьютер шубҳасиз ҳаётимизнинг жуда катта самарали воситалари ҳисобланса-да, баъзан улардан фойдаланиш иш, мактаб, соғлиқ ва маънавиятимизга жиддий таъсир қилишига гувоҳ бўлмоқдамиз. Гоҳида руҳий тушқунлик одамларни интернетга ва технологияга қарамликка олиб келади. Интернетда ўтказиладиган

қизиқарли вақт одамларнинг қайғусини биров унутишига олиб келади. Муаммоларнинг олдини олиш учун интернет ва технологияларга кўпроқ вақт сарфлайдиган одамлар доимо технологияга қарам бўлиб қолади.

Албатта, технология асида муаммонинг асосий манбаи эмас. Юқорида таъкидлаганимиздек, бундай муаммоларнинг сабаби технологиядан ҳаддан ташқари (онгсиз) равишда фойдаланиш ҳисобланади. Техноген цивилизациянинг инсон манфаати учун фойда келтиришини ҳеч ким рад этмайди. Бундан ташқари, технологиядан тўғри маънода фойдаланиш, ҳеч кимга зарар келтирмайди ва аксинча фойдали ҳисобланади. Ҳозирги глобаллашув даврига келиб, фан ва техника ютуқларининг изчил қўлланилиши ва равақ топиши, айниқса, ёшлар ижтимоий ҳаётида янги сифат ўзгаришларини вужудга келтирди. Бундай сифат ўзгаришлари мамлакат иқтисодиётини янада такомиллаштириш – давр талаби даражасидаги вазифа қилиб қўймоқда. Оқибатда технодетерминистик концепция техникани ҳар доим инсонга ижобий таъсир кўрсатишини ишончли асослайди. Илмий тараққиёт ва техника ютуқлари инсонга кўплаб сирларни очиб, уни улкан миқдорда моддий бойлик билан таъминлайди.

Техноген цивилизация айна кунда ҳаётимизнинг мазмунига айланиб бўлган. Техник воситалар орқали биз яқинларимиз, дўстларимиз, қариндошларимиз билан узоқда туриб бемалол

суҳбатлашамиз, интернет орқали турли хил маълумотларни топа оламиз. Энг бахтли онларимизни суратга, тасвирга олишимиз мумкин, жуда кўп маълумотларни телефон хотирасига юклаб олиб, бу маълумотларни бемалол бошқа кишиларга етказиб берамиз, ҳаттоки ер шарининг бир бурчагида туриб иккинчи бурчагидаги одам билан қандай воқеалар юз бераётганини билиш имкониятига эгамиз. Умуман олганда, техноген жамият ҳаётимизни анчагина енгиллаштирди. Хусусан таълим жараёнида айна кунларимизда исботини кўришимиз мумкин. Интернет технологиялар: масофадан ўқиш, электрон кутубхоналар, телемедицина, телеметрия, электрон тадбиркорлик, электрон дўконлар ва бошқалар. Хусусан, таълим тизимида пандемия шароитида сезиларли ўзгаришлар рўй берди.

Юқоридагилардан келиб чиқиб муаммоларни бартараф этиш учун қуйидаги тавсияларга амал қилишимиз лозим:

Биринчидан, барча замонавий техник воситалардан фойдаланишда ёш хусусиятларидан келиб чиққан ҳолда қатъий вақт меъёрига амал қилиш ва ота-оналарнинг технологиялардан фойдаланиш маданиятининг, хатти-ҳаракатларининг фарзандларга салбий таъсир этмаслигини назорат қилиш.

Иккинчидан, техник воситалардан фойдаланиш оралигида мусиқа эшитиш, газета ва журнал мутулаа қилиш, китоб ўқиш, ёки шеър ёдлаш, жисмоний ҳаракатли ўйинлар ўйнаш мақсадга мувофиқ. Чунки, шеър ёдлаш инсон хотирасини мустаҳкамласа, китоб ўқиш унинг бадиий савиясини, нутқини равлон қилса, жисмоний ҳаракатлар эса уларнинг ортиқча вазн орттирмасликларига сабаб бўлади ва ҳоказо.

Учинчидан, ҳозирги кунда ёшларнинг онгини “оммавий маданият” таъсиридан ҳимоялаш мақсадида компьютер саводхонлиги ва интернетдан фойдаланиш маданиятини ўргатишдан ва уларни ёлғиз ва эркин интернетда ишлаш мумкин бўлган хоналарда қолдирмаслик, уларнинг интернетдан смартфонлардан фойдаланиш одатларини кузатиб бориш, ва шу тарзда, биз хавфли вазиятлар ҳақида хабардор бўлишимиз мумкин.

Хулоса қилиб айтганда, таълим-тарбия самарадорлигини оширишда техноген цивилизация ютуқларини қўллаш зарурияти ижтимоий фаол, ҳар томонлама ривожланган шахсни тарбиялашни бош мақсад қилиш, барчамизнинг муқаддас вазифамиз эканлигини унутмаслигимиз лозим.

Отабек ЙҮЛДОШЕВ,
Тошкент давлат юридик университети ўқитувчиси

Гоҳида руҳий тушқунлик одамларни интернетга ва технологияга қарамликка олиб келади. Интернетда ўтказиладиган қизиқарли вақт одамларнинг қайғусини биров унутишига олиб келади. Муаммоларнинг олдини олиш учун интернет ва технологияларга кўпроқ вақт сарфлайдиган одамлар доимо технологияга қарам бўлиб қолади.

8 | ГУЗАРДАГИ ГУРУНГЛАР ЁКИ ТЎҚИЛМАГАН ҲАНГОМАЛАР

Фаллаорол-нинг
Коризкудук
қишлоғилик
Зафар ака
туманга иш
билан
кетаётгани,
қўшниси
Асила
хола унинг
қўлига
тугун
тутқазди:

МИЯНГНИНГ ҚАТИФИ ЖОЙДАМИ?

– Зафаржон, биласан, Саид ўғлим сариқ бўлиб балнисада ётибди, шунга сутга қовоқ солиб ширқовоқ қилувдим.

Бугун уйимга ҳашарчилар келадиган бўп қолди, болам, шунини балнисага ташлаб ўтурсан-а? – деди.

Зафар ака бажонидил рози бўлди. Ахир, кўздек қўшни. Қишлоқда одат шунақа: биров бировдан бир ишни илтимос қилгудек бўлса ҳечам оғринишмайди.

У пайтлар йўллар асфалтланмаган, туман марказига бориш учун биттагина автоулов – тошбақадек имиллаб юридиган сариқ автобусча қатнарди. Хуллас, узоқ куттиришлардан сўнг автобус келди. Одамларни тикиб, жойлаб йўлга тушди.

Ярим йўлга етганда автобус йўлдан чиқиб кетиб, ағдарилди. Мўъжизани қарангки, бирорта йўловчи оғир шикаст олмабди. Автобусдан биров инқиллаб, биров бошини ушлаб бирин-кетин чиқиб кела бошлабди. Зафар акаям оёғи оқсаброқ, қўйлаги тугмалари узилган ҳолда омон қолганига шукр қилганча бир амаллаб чиқиб, елкасини силаб ўтирган қўшниси Эҳсон ака томонга қараб кела бошлабди. Зафарнинг гандирак-лаб ўзи томон келаётганини кўриб қолган Эҳсон ака ўрнидан сакраб турганча орқага тисланиб нуқул “астафуррулло”, дермиш.

Зафар ака бу ҳолатдан ҳайратланиб, орқада кимгадир нимадир бўлибдими, деб ортига ўтирилса, айтарли ҳеч қандай ваҳимага тушадиган нарсани кўрмасмиш.

Орқасига тисланиб кетаётган қўшниси Эҳсон акага “тинч-

ликми”, дебди Зафар ака “тўхта” ишорасини қилганча.

– Тавба, тавба! Зафар, миангнинг қатиғи чиқсаям тирик қолганига ҳайронман, – дермиш Эҳсон ака нуқул кўзини пирпиратиб.

Бу гапни эшитган Зафар аканинг эҳсонаси чиқиб, қўли қалтираганча бошини ушлаб кўрибди. Қўлига шилимшиқ бир нарса ёпишибди. Ростдан ҳам миангнинг қатиғи чиққанга ўхшайди, деб дир-дир титраётган қўлини бошидан олиб қарасани Асила холанинг ширқовоғи.

Автобус ағдарилганда овқат Зафар аканинг бошига тўкилган экан. Ҳалигача Эҳсон ака Зафар акани кўрса: “Миангнинг қатиғи жойидами?”, деб сўрайди.

ОҒИР ЭКАНКУ

Баҳор келиши билан картошка уруғини одамлар Ботир аканиқидан олиб кетарди. Чунки у кишининг картошкасини ширин, эзилиб пишадиган бўлгани учунми, харидорлари ҳам кўп эди. Ҳатто қўшни қишлоқда яшайдиганлар ҳар йили баҳор келиши билан картошка уруғи учун эринмай Ботир акани йўқлаб келишарди. Ана шундай мижозлардан бири Самад ака исмли киши ҳар сафар икки челақ картошка уруғини эшаниннинг хуржунига жойлаштираётганда Ботир акага қараб:

– Шу дейман, тарозинг но-тўғриёв, бунинг жуда оз-ку, – дейди.

Ботир ака ҳам ўз навбатида: “уйга етгунингча кўпайиб қолади”, – деб жавоб беради. Бу гапдан улар қаҳ-қаҳ отиб қулишади. Бунга сабаб...

Бир пайтлар Қўйтош шаҳар-

часига қўшни қишлоқлардан одамлар ҳар якшанба қир ошиб бозор қилишга келишарди. Бир куни қўшни қишлоқлик Самад ака билан Турдикул ака шаҳарчадан ул-бул харид қилгани келибди. Турдикул ака уйда картошка тугаганини эслаб деҳқон йигитнинг олдига келибди-да “Картошкангдан ўн кило торт”, дебди.

Деҳқон йигит Турдикул акага картошкани тортиб берибди. Картошкани кўтариб кўрган Турдикул акага у жуда энгил ва оздек туюлибди.

– Бу картошканг оз-ку, ўғлим, ўн кило чиқмайди-ёв, – дебди Турдикул ака бозор халтасини у қўлидан бу қўлига ўтказиб.

– Нима деяпсиз, ака, мен олибсотар эмасман, тарозим ҳам тўғри, – дейди йигит астойдил ранжиб.

Турдикул ака деҳқон йигитнинг гапига ишонмасдан картошкани бошқа тарозига тортиб кўрса, роппа-роса ўн кило чиқибди. Барибир Турдикул аканинг кўнгли тўлмаб йўлга тушибди.

Йўлда кетаркан, Турдикул бошини сарак-сарак қилганча шериги Самад акага:

– Бу бозордагиларнинг ҳаммасининг тили бир, ўн кило картошка шууунчагина бўладими, жудаям энгил-ку, – дермиш.

Икки қўшни у ёқдан, бу ёқдан гаплашиб йўл юрибди, йўл-юрса ҳам мўл юрибди. Йўл узоқ, баланд-пастликлардан ўтишга тўғри келибди. Бир тепаликка кўтарилишаётганда Турдикул ака Самад акага қараб:

– Қўшни, бу дейман, деҳқон бола мени алдамаган, шекилли, картошка оғиргина барака топгур тўғри тортганга ўхшайди, – дебди.

– Кўзидан билиниб турувди алдамаслиги, ўзинг ҳам бола бечорани жуда тавбасига таянтирдинг, – дебди Самад ака ҳам картошкага кўз қирини ташлаганча.

Икки қўшни қўллариди оғир юклар билан бир қир ошишибди. Иккинчи қирни ошишаётганда Турдикул ака Самад акага қараб: “Нима бало бола пақир картошкани ўн килодан оғир қилиб тортган шекилли? Бунча зил-замбил бу савил қолгур”, дермиш.

Шунга айтсалар керак-да: “Манзил узоқ бўлса юк оғир туюлади”, деб.

У ҚАНДАЙ ОВҚАТ БЎЛДИ?

– Файрат жўра, шу ойдан бошлаб сени ҳар ой ўтказётган гапимизга қўшишга қарор қилдик, юраверасани тоғма тоғ қўйларнинг орқасидан. Сенам бир шаҳар айлан, ҳаво алмаштир...

Файрат охириги марта Фулом синфдошини кўрганида эшитган гапларидан бери тинчи бўзилди. Боришга борибди, аммо қўйларини кимга ташлайди. Лекин боргиси ҳам келарди. Шаҳарга тушмаганига қанча бўлиб кетди. Ўша куни у қўйларини амакисининг ўғлига илтимос қилиб ташлаб, оҳорли кийимларини кийиб синфдошлари билан йўлга тушди. Ҳашаматли ресторанга кириб бориб анрайиб қолди. Тўғри, унча-мунча тўйларда бўлган, чойхоналарда ўтирган, аммо бунақа чиройли ресторанда...

Ресторанда ҳаммага маълум идишлари кичкина овқатлари эса идишдан кичкина. Коса-коса овқат еб юрган Файратвойнинг қорни тўймагандай бўлибди.

Шу пайт синфдошларидан Олим исмли йигит официант қизга “зубачисткадан олиб келинг”, дебди. Номини ҳам билмайдиган овқатларни еган Файрат буям бир овқат бўлса керак, деб ўйлаб, у қанақа овқат, деб сўрабди. Қитмироқ синфдошлардан бири: “шашликнинг бир тури”, дебди.

– Менга унда тўрт сих айт, – дебди Файрат, – кўпроқ айтавер.

Синфдошлар официант қизга кўз қисиб қўйишибдида: – Ҳа зубачисткадан тўрт сих, дебди.

Хуллас, тиш қовлагич келибдию аммо шашликдан дарақ йўқмиш. Ҳаммаси дастурхонга фотиҳа тортаётганда Файрат “шашликчи, шашликни емадик-ку”, дебди, ошпазлар томонга мўлтираб.

Синфдошлар дўстининг соддалигидан қаҳ-қаҳ отиб қулиб юборишибди.

Барно СУЛТОНОВА

“Қалпоқ” ва “Шўрданак”чилар йўл-патрул хизмати ходимларига атаб қилган ҳажвияси учун пушаймон эканини айтиб, узр сўрашди”.

“ГАИ”нинг бошқа иши йўқми?..

Ижтимоий тармоқларда роса муҳокама бўлаётган ушбу хабарни кўриб, Ўзбекистонда ҳажвчилик, сатира ва юмор жанри нима сабабдан ривожланмаётганлигига жавоб топад-деқ бўлдик.

Ҳайронмиз, сўз эркинлиги ИПХ ходимларига тааллуқли эмасми? Биз шундай деб ўйлаб турган вақтимизда, ижтимоий тармоқларда ИИБ матбуот котибининг мазкур воқеага билдирган изоҳи эътиборимизни тортди: “ИҲХББ ахборот хизматининг хатоси орқа фонни ўхшата олмаган, гаплашиш тарзи ўхшамаган, камера олдида ижодкорларнинг ўзини ўтқазиб қўйишган.

Монтаж вақтида, ролик қилаётганда эса яна хато қилишган. Сўхбатни тўлиқ чиқариш ўрнига жамоатчилик томонидан салбий кутиб олинган жойини чиқаришган. Шунақа қилсак яхши бўлади, деб ўйлаган-да энди. Натижада ҳаммиси мутлақо тескари бўлиб кетди, “Шўрданак” ва “Қалпоқ” ижодкорлари ҳам хафа бўлишди.

Буни чиқаришдан олдин аслида мен кўриб беришим керак эди. Қайсидир жойда қайсидир раҳбар келиб, ақллилик қилган. Тўхта, мана бу жойини алоҳида чиқарамиз, деган. Натижада яхши ниятда бошланган иш тескарисига айланиб кетган” (манба: kpn.uz).

Товба-ей, наҳотки, “шундай катта ақлли” ишни қилади-ю ахборот хизмати бундан беҳабар қолади? Аслида, катта идораларнинг ахборот хизматлари ҳар бир сўз учун масъул, жавобгар бўлиши керак эмасми? Негадир матбуот котибининг юқоридаги изоҳининг ўзи ҳам изоҳга муҳтож бўлиб қолган...

Матбуот котибининг куйидаги фикрларига қаранг: “Роликни йўл ҳаракати хавфсизлиги бош бошқармаси тайёрлаган. ИҲХББда янги ахборот хизмати ташкил этилди, улар туркум кўрсатувлар тайёрлашмоқчи. Шу мақсадда ёш ижодкорлар йиғилган. Улар тизимга янглик ки-

ритиш, турли ҳажвий гуруҳлар билан ҳамкорликда ИҲХБ билан боғлиқ ҳазилларини ролик тарзида тайёрлашмоқчи эди”.

Демак, эртага буюк адабларимиз Муқимий, Абдулла Қаҳҳор ва Фафур Фулом, Саид Аҳмадлардан қолган ҳажвий асарлардаги “сатира ўқлари” учун уларнинг қариндошларидан узр сўралган лавҳа тайёрланиб, тарқалиб кетгудек бўлса ҳам ажабланмаслигимиз керак эканда-а?

Мазкур воқеалар муҳокамасини кузатар эканмиз, ижодкор Шоира Шамснинг ўз саҳифасида қолдирган қисқачина изоҳи бизни ўйлантириб қўйди: “Французларнинг машҳур “Такси” фильми давлатнинг бутун бир полициясини юмор остига олган. Фильми эса бундан дунё томоша қилган. Франция полицияси кино ижодкорларини нега кечирим сўратмаган экан-а?”.

Мазкур постга ёзувчи, драматург Кўчқор Норқобил ҳам ўз фикрини билдирган: “Чунки французлар комедия деган жанр борлигини, адабиётда сатира ва юмор мавжудлигини, ҳажвия ва интермедиянинг елкасидаги юк нимадан иборатлигини билишади, чунки улар китоб varaқлайди, чунки улар адабиётдан бу жанрларни сўпуриб ташлаш мумкин эмаслигини тушунишади.

Кўзгуга одам нима учун қарайди? Ўзини тартибга солиш, юзидаги ўсик-мўсик соқолини олиш, агар чанг-чунг теккан бўлса тозалаш учун ҳам. Агар кўзгу “юзингни тозала”, деса, уриб синдириб ташламайсан-ку... Шундай қилсанг, қўлинг лат ейди. Ҳажв адабиётнинг кўзгуси. Бу кўзгуни ўзбекнинг даҳо адаблари кўтаришган. Бу кўзгуни кўтариш осонмас, унинг аҳамияти жамият учун “ГАИ”нинг таъғидан кўра муҳимроқ аҳамиятга эга бўлган...

Ҳозир ҳам шундай бўлса керак... Ё мен орқада қолиб кетдиммикин?”.

– “Хафа бўлиш йўқ” кўрсатуви ижодкорларига мазза-да, кимнидир қаттиқ алдаб, чув тушуриб, ҳатто, саломатлигида зарар келтирадиган қалтис ҳазиллар қилса ҳам, ҳеч кимдан узр сўраб ўтиришмайди, – дейди журналист Усмонжон Йўлдошев. – Ҳатто, бу борада улар ички ишлар органи ходимлари билан ҳамкорлик ҳам қилиши мумкин. Эсингизда бўлса, кўрсатувнинг бир сонига жуда кўпол ҳазиллари, яъни бир ижодкор йиғитни ниқобланган ИИО ходимлари наркотик савдоси билан шуғулланишда гумондор сифатида ушлаб, қўлларини орқага қайириб... маҳқамага олиб кетган воқеа ижтимоий тармоқларда кескин норозиликларга сабаб бўлган. Ушанда ҳам ИИБ ахборот хизмати кўрсатув ижодкорлари билан сўхбат қилган ва улар бу шунчаки ҳизиллигини, 1 март – Халқаро гиёҳвандликка қарши кураш куни учун махсус тайёрланганини, ҳазил орқали одамларни гиёҳ-

вандлик балосидан оғохлантириш мақсад қилинганини таъкидлашганди... Лекин бу каби тасодифий “ҳазил” оқибатида одамда кучли кўркув пайдо бўлиши ва бу турли оғир хасталикларга олиб келиши мумкинлиги ҳақида лом-мим дейишмаган, муҳими, ҳеч кимдан узр сўрашмаганди. Демак, ИИО ходимлари билан келишган ҳолда инсон шаъни, кадр-қимматини камситувчи ҳар қандай ҳазил қилиб, эфирга узатиш мумкин экан-да... Шўринг қурсин, “Шўрданак”

“Қалпоқ” ва “Шўрданак” қайси қондани бузганига ҳайронмиз. Ахир кулгу умрни узайтиради, дейишади-ку. Наҳотки, ҳазилни тушунмасак, бегубор кулгулар учун ҳам жарима тўласак ёки маънавий жазо оلسак?

Россияда ва бошқа кўплаб давлатларда юмор ва сатириклик, ҳажвчилик – касб, санъат ҳисобланади. Бизда эса бош оғриқ ва дард-ми? Уларга ҳатто юқори лавозимдаги раҳбарларни ҳам ҳажв қилса ҳам ҳеч ким тош отолмайди, кечирим сўрашни талаб қилолмайди. Бизда-чи? “Қалпоқ” ва “Шўрданак”нинг аҳолига тушиб, кимлардандир кечирим сўраб юриш модага айланадими? Ахир ҳажвий асарлар жамиятдаги қанча-қанча “оғриқ тишлар”дан қўтилишимизга ёрдам бермаганмиди?

Шўрлик “Қалпоқ” ва “Шўрданак”чиларнинг бу аҳоли бундан бир неча йил аввал вилоят шифохонасининг кардиология бўлими бошлиғи бўлиб ишлаган Тиловжон ака сўзлаб берган бир воқеани ёдимга солди.

– Қишнинг қаҳрли кунларидан бирида Қизилқумнинг олис Томди туманидан Навоий гўшт комбинатига юк машинасида мол ортиб келаётган ҳайдовчига йўловчи аёл ҳамроҳ бўлади. Мустақилликдан олдинги

йилларда вилоят марказидан қарийб 600 километр олисда жойлашган овуллардан унча-мунча транспорт ўтмаслиги боис, ҳайдовчилар ҳам одамларга холис хизмат қилишга одатланган эди. Навоийда таҳсил олаётган қизи ёнига келаётган бу кекса аёлнинг йўлда касали хуруж қилиб, шаҳарга яқинлашганда аҳоли жуда оғирлашиб қолади. Шунда ҳар бир дақиқа олтинга тенглигини тушунган ҳайдовчи юк машинаси кириши тақиқланган бўлишига қарамасдан, аёлнинг ҳаётини сақлаб қолиш мақсадида тақиқланган йўл белгисини кўра туриб, қондани бузишга мажбур бўлади. Аёлни вилоят шифохонасига олиб бориб, унинг ҳаётини сақлаб қолади. Аммо бу олижаноблиги ҳайдовчига жуда қимматга тушади. Йўл ҳаракати хавфсизлиги (ГАИ) ходимлари тақиқ белгилари йўлдан юргани учун унинг ҳайдовчилик гувоҳномасини олиб, ҳайдовчилик ҳуқуқидан маҳрум қилишади.

Қизиқ, битта оиланинг қувончи ҳаётга қайтди, она ўлимдан қолди. Яна бир оиланинг суянчи, ўша қийин шароитларда бола-чақасининг ягона боқувчиси эса инсонийлик кўрсатгани, бировнинг ҳаётини сақлаб қолгани учун “жазоланди” – инсонийлик жазоланди.

Тўғри, у қондани бузмаслиги мумкин эди. Унда қил устида турган бир инсон ҳаёти барбод бўлиши, бир оила меҳрибонидан жудо бўлиши турган гап эди.

Бу ватанпарварликнинг ҳақсиз жазоси учун кимнидир айблаш фикридан йироқимиз. Қонданинг ҳам ўз қонуни бор. Қонун эса барчага баробарлигини ҳам яхши биламиз. Аммо “ГАИ” ходими ўшанда қонунларни пеш қилиб, шифокорларнинг ўртага тушиб, тушунтиришларини, ҳайдовчининг ёрдами туфайли беморнинг ҳаёти сақлаб қолганини тўғри-қаттиғи фикрларини ҳам инобатга олмасдан, бечора ҳайдовчини ҳайдовчилик ҳуқуқидан маҳрум қилганида ноҳақ эканлигини, чунки инсон ҳаёти ҳамма нарсадан устунлигини билмаганими...ди? Йўқ, афсуски, бундан тан олишни истамаганди. Худди шу воқеани газетада ёритганим учун ички ишлар идораси ходими мени ҳар куни таъбиқ қилиб, “Уша “ГАИ” ходимини бизга топиб берадими ёки вилоят ички ишлар бошқармаси бошлиғи тушунтириш хати ёзишингизни талаб қиялпти”, – деб кўп маънавий зарар етказган эди.

Ҳа, дарвоқе, кейинги йилларда матбуот саҳифаларида фелетон деган жанр анқонинг уруғига айланган. Ёки фелетон ёзиш учун ҳам энди рухсат олиниши керакми?

“ГАИ”нинг бошқа қиладиган иши йўқми?..

Маруса ҲОСИЛОВА,
журналист

10 ЎТМИШ ҲАҚИҚАТИ

Лувр дунёдаги энг катта ва энг қадимий музейлардан биридир. Париждаги ўзига хос ойнаванд пирамидасимон ушбу иншоот ўзида қарийб 380 минг буюм ва 35 минг санъат асарларини жамлаган.

Аммо унинг ўтмиши қизиқ синоатларга бой. Боиси музейдаги аксарият санъат асарлари ўғирлаш ва тортиб олиш йўли билан қўлга киритилган. Наполеон Бонапарт дастлаб ҳарбий генерал сифатида, сўнгра императорлик даврида босиб олган худудларидан минглаб гўзал суратлар, ҳайкаллар ва санъат буюмлари олиб келган. Хуллас бу ҳали ҳаммаси эмас. Куйида Лувр тарихи ва ундаги ўғирланган санъат асарлари қандай шакллантирилгани ҳақида маълумот берамиз.

Лувр бир пайтлар қалъа эди

Лувр дунёдаги энг катта музейга айланишидан олдин, ўрта асрларда Парижнинг Сена худудини ҳимоя қиладиган қалъа эди. XII асрда Филипп II бошчилигида қурилган бу қалъа 98 фут баландликдаги минорани ўз ичига олган ва атрофи ўралган бўлган. 14 асрда фортификация қилинган ва бугунги кунда сиз пастки қаватларда асл бинонинг қолдиқларини кўришингиз мумкин.

Кейинроқ Лувр саройга айланди

14 асрда қирол Франсуа I янги сарой қуриш мақсадида қалъани бузиб ташлади. Уйғониш даври услубидаги бино

Ўғирланган санъат асарлари билан тўлдирилган музей

ўзининг услубига монанд қад ростлади. Чунки у ниҳоят ўз кўринишида француз маданиятини ифодалай бошлаганди.

Қироллик унинг атрофида қарийб 1 аср давомида янги бинолар ва ободонлаштириш ишларини олиб борган.

Қирол Леонардо да Винчини олиб келди

Қирол Франсуа санъатга бўлган муҳаббати туфайли Уйғониш даври рассоми Леонардо да Винчини сарой рассоми, меъмори ва муҳандиси бўлиш учун таклиф қилди. ClosLuce қасрида яшаган Леонардо да Винчи 1516 йилдан то вафоти – 1519 йилгача Францияда қолди.

Мона Лизанинг таништирилиши

Қиролнинг рассоми сифатида яшаган пайти Леонардо да Винчи “Флоренциялик хоним”ни чизди ва 1517 йилда Clos Luce қасрини зиёрат қилган Кардинал д’Арагонга тақдим этди.

Албатта, бу расм дунёда

ги энг машхур санъат асарларидан бири Мона Лиза сифатида танилган.

Мона Лиза “саёҳати”

Қирол Франсуа Мона Лизани Лувр ташқарисидаги саройларида айлантириб, охири-оқибат яна қайтариб олди. Расм қироллик салтанати қулаганидан кейин музейдан жой топди.

Наполеон Бонапарт ҳокимиятга келганида суратни ётоқхонасига осиб қўйганига қарамай, унинг жойи асосан Луврда жойлашган эди. У ерда сурат ҳар йили минглаб меҳмонларни ўзига жалб қилган.

Халқ музейи

1789 йилдаги Франция инқилобидан кейин Лувр саройи бир мuddат қаровсиз қолдирилди. Мамлакат Миллий Мажлиси бинони ҳукуматга топширади. Ҳукумат эса, асрлар давомида қирол оиласи томонидан тўпланган барча санъат асарларини оддий халқ томоша қилиши учун уни халқ музейига айлантирди.

1793 йил Лувр музей сифатида очилганида унинг экспонати 500дан ортиқни ташкил этган.

Ўғриликларнинг бошланиши

Катта бино учун 500та санъат асари жуда камлик қилар эди. 1794 йил Белгия ва Германияда Фламанд рассомлари, жумладан, Питер Пол Рубенс, Энтони Ван Дейк ва Гаспар де Крээр ўз асарларидан воз кечишга мажбурланди. Миллий конвенция рассомлар ишларини ўғирлаш учун биноларни, черковларни талон-тарож қилди.

Ўғирланган асарлар орасида Микеланжелонинг “Брюсел Мадоннаси”, Хуберт ва Ян ван Эйкнинг бир қатор нодир асарлари бўлган.

Наполеон ҳокимият саҳнасига келди

Наполеон Бонапарт Италиядаги француз қўшинларининг генерали бўлганида, талончилик ҳам қўл урган. У 1796 йилда Италияни кесиб ўтиб, Антонио да Коррежжио, Рафаел, Микеланжело, да Винчи ва бошқаларнинг асарларини тортиб олди.

Наполеон Бонапарт Пиачензада 20та сурат олган, яна 20та расмини Миланда тўплаган, сўнгра яна 100та санъат асари

– ҳайкаллардан тортиб гулдонларгача Балония шартномасида қўлга киритган.

Асарларни йиғиш

Наполеоннинг одатига кўра, ҳар қандай сулҳда санъат асарларига эга бўлиш мажбурияти киритилган. У энг яхши нарсалардан бирини олмагунча тинчлик келишуви бўлмаган. Маълумотларга қараганда, у бир йил ичида Ватикандан 500та кўлёмани ва Толентино битими билан эса, 300та антик давр асарларини ўзи билан олиб кетди.

Асарлар орасида Гуерчинонинг “Санкт Петрониланинг дафн этилиши”, Рафаелнинг “Ўзгариш” ва Паоло Веронессининг “Каъна тўй маросими” кабилар бор эди. Бугунги кунда ҳам мазкур асарлар Луврда сақланмоқда.

Италия санъатини йўқ қилиш

Наполеон Верона ва Венецияга босқинчилик ҳаракатларини давом эттирди. 1797 йил Кампо Формио битимини имзолашда Италия шаҳарлари французларга янада кўпроқ санъат асарларини тақдим этишлари шарт бўлган.

Кўпгина санъат асарлари Францияга юборилган. Наполеон Санкт Марк майдонидаги қанотли шерни ва Бассиликанинг тўртта мис отини Лувр рўпарасидаги Ark de Triomphe du Caroussel’га жойлаштиради.

Лекин бугунги кунда Ark de Triomphe du Caroussel устидаги тўртта мис отлар асл нусха эмас. Уларнинг асли 1825 йили Венецияга қайтарилган.

Наполеоннинг кейинги юриши — Миср

Наполеон Италиядаги муваффақиятли талончилигидан сўнг эътиборини Мисрга қаратади. У Мисрда топилмаларнинг қийматини аниқлашга ёрдам берадиган олимлар ва рассомларни ўзи билан олиб юриб, минглаб қадимий буюмларни тўплаган.

Уларнинг ичида энг ноёби Росетта тош лавҳи эди. Ушбу топилманинг аҳамияти — айнан у Миср иероглифларини тушуниш учун қалит вазифасини ўтаган. Тош лавҳ Луврда 1801 йили намойиш этилган.

Ўғрини қароқчи уриши

Наполеон Лувр учун Мисрдан жуда кўплаб бойлик ва санъат асарларини ташиб кетган бўлса-да, хозир музейда уларнинг кўпи йўқ. Тўғри, 1798 йилдан 1801 йилгача французлар ҳукмдори кўплаб буюмларни тўплаган. Аммо инглизлар Францияни мағлубиятга учратганларида Росетта тоши ва ўғирланган Миср экспонатларининг кўп қисмини Британия музейига олиб кетишган.

Нурилло ТўХТАСИВОВ таржимаси

Фарғонадаги “Ақлли мактаб”ларда ўқувчилар билимини СУНЪИЙ ИНТЕЛЛЕКТ БАҲОЛАМОҚДА

Фарғона шаҳридаги ўнта мактабда “Ақлли мактаб” дастурий таъминоти жорий этилган. “Ақлли мактаб” дастури Ўзбекистондаги маҳаллий мутахассислар томонидан, жумладан, Mustaf Software МЧЖ билан Урганч давлат университети, Тошкент ахборот технологиялари университети Урганч филиали олим ва профессорлари ҳамкорлигида ишлаб чиқилган. “Ақлли мактаб” дастури мактаблардаги таълим сифатининг самарадорлиги, ўқитувчиларнинг баҳолаш тизимини шаффофлиги ва бошқа бир қанча кўрсаткичларни сунъий тафаккур ёрдамида таҳлил қилиш имконини беради.

– “Ақлли мактаб” дастури жорий этилган Фарғона шаҳрининг ўнта мактабиди ўзлаштирилиши қийин бўлган мавзулар фанлар кесимида аниқланмоқда, – дейди Фарғона шаҳрининг 13-сонли умумтаълим мактаби директори Эркиной Ганиева. – Мазкур таҳлиллар мактабларда фанларнинг тўлиқ ва сифатли ўзлаштирилишини таъминлайди. Айнан қийин ўзлаштириладиган мавзулар бўйича тизимли чоралар кўрилиши, дарсларда нофаол бўлган ва ўзлаштириши паст ўқувчиларни индивидуал тарзда аниқлаб бериши натижасида ҳар бир ўқувчи билан самарали ишлар ташкил қилинапти. Ота-оналарни фарзандининг ўзлаштиришидаги ўзгаришлар тўғрисида мобил иловада гистограмма шаклида доимий хабардор қилиш ҳамда мунтазам дарс қолдираётган ўқувчиларни аниқлаш ва унинг сабабларини топишда ўқитувчи ва ота-оналарга маслаҳатлар бера олиш имкониятлари мавжуд.

“Ақлли мактаб” дастурига Фарғона шаҳрида танланган ўнта мактабдаги 969 нафар ўқитувчи ва 18833 нафар ўқувчи киритилган бўлиб, шундан 135 нафар ўқитувчи ва 2578 нафар ўқувчи 13-мактабга тўғри келади.

Шунингдек, Фарғона шаҳар халқ таълими бошқармасининг таълим сифати мониторинги ва аттестация бўлими бошлиғи Фуломжон Ортиқов “Ақлли мактаб” дастурининг таҳлилий маълумотлари асосида таълим сифатини назорат қилиш ҳамда дас-

турий таъминот таълим сифатини янада ошириш имкониятларини кенгайтириши тўғрисида ўз фикрларини баён этди. “Ушбу дастур мактаб – ўқувчи – ота-она учлиғи бирлаштиради. Бундан ташқари, онлайн дарслар бўйича ўқитувчилар ўқувчиларни масофадан туриб баҳолашлари ҳамда дастурнинг таҳлилий маълумотлари асосида таълим сифатини назорат қилиш имкониятлари мавжуд”, – дейди у.

Дастур мактабларда иш жараёнларини, жумладан, журнал ва кундалик ҳужжатларини электрон шаклда юриштириш ва онлайн таҳлил қилиб бориш учун яратилган дастурий таъминот бўлиб, мактаб директори, директор ўринбосари, ўқитувчилар ва бошқа ишчи-ходимлар ишларини автоматлаштириш учун хизмат қилади. Тизим сунъий тафаккур тизимларини қўллаган ҳолда таълим тизимида ўқувчилар билим салоҳиятини ва жисмоний ривожланишини онлайн таҳлилни амалга ошириб боради.

Электрон журнал, электрон кундалик, ота-она билан онлайн маълумот алмашиш, имтиҳонлар жадвали ва натижаларини онлайн кўриб бориш имкони, онлайн дарс жадвали ўқувчиларни дарсларга тўлиқ қатнашиши ва ўзлаштириш самарадорлигини

янада оширишга ёрдам беради.

Болани ёшига қараб жисмоний ривожланиши ва жисмоний тайёргарликларини таҳлил қилиб боради ва бола меъёрларга кўра қила олиши лозим бўлган жисмоний машқларни ва бола саломатлигини таъминлаш бўйича машқларни маслаҳат тариқасида бера олади.

Ўқитувчиларга ўқувчиларни электрон журналда баҳолаб бориши ва ота-оналарга электрон кундаликларни кўриб бориши учун янада қулайлик яратиш мақсадида “Ақлли мактаб” дастури мобил иловаси ҳам муваффақиятли ишлаб келмоқда.

Шунингдек, бугунги кунда “Ақлли мактаб” дастурига онлайн видеодарслардан ва таълим тизимига керакли электрон маълумотлардан фойдаланиш мақсадида интернетда мавжуд гуруҳ ва каналларни интеграция қилиш имконияти ҳам яратилган.

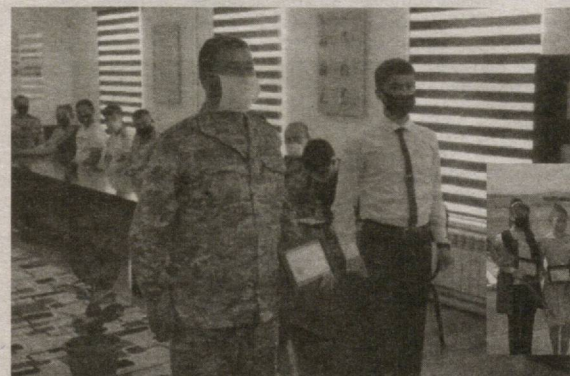
Бугунги кунда “Ақлли мактаб” лойиҳасини самарадорлигини ошириш ва ундан сифатли фойдаланиш мақсадида ўнта мактабнинг барча раҳбар ва педагог ходимлари ўртасида тушунтириш ишлари доимий равишда “Ақлли мактаб” телеграм гуруҳи орқали олиб боришмоқда.

ЎЗА

Ушбу дастур мактаб – ўқувчи – ота-она учлиғини бирлаштиради.

ҚАРОР ВА ИЖРО

ҲАРБИЙЛАРГА ИМТИЁЗЛИ ТАВСИЯНОМАЛАР ТОПШИРИЛДИ

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 14 майдаги 3726-сонли ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2018 йил 22 июндаги 462-сонли қарорларига асосан “Қуролли Кучлар ҳарбий хизматчилари фарзандларининг квота асосида республика олий таълим муассасаларига ўқишга киришлари учун тавсияномалар бериш тартиби тўғрисидаги Низомни тасдиқлаш ҳақида”ги қарор билан ҳарбий хизмат-

чиларни фарзандларига республика олий таълим муассасаларига умумий белгиланган қабул кўрсаткичлари квотасидан ташқари 5 (беш) фоизли давлат гранти асосида

ўқишга қабул қилиш квотаси ажратилиши белгиланган.

Шунга асосан, яқинда узоқ йиллик хизматлари давомида ўзининг интизоми, эгаллаган касби бўйича етук мутахассис ва устози сифатида ёшларга ҳарбий хизматни ўташда ўрناق кўрсатаётган Ҳаво ҳужумидан мудофаа ва Ҳарбий ҳаво кучлари кўмондонлигига қарашли 61917-ҳарбий қисмининг 19 нафар ҳарбий хизматчисига имтиёзли тавсияномалар тантанали равишда топширилди. Тавсияномани қабул қилиб олган подполковник Соибжон Юлдашевнинг фарзанди Сиддиқжон Рауфжонов ҳарбий хизматчининг фарзанди эканлигидан фахрланиш туйғуларини қувонч билан тенгдошларига сўзлаб берди.

Ватан ҳимоячиларининг фарзандларига берилган бу каби юксак эътибор уларнинг келажакда юқори марраларни забт этишларида янада шижоатли бўлишга ундайди.

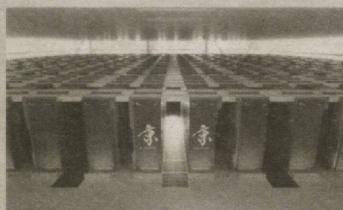
Каримжон НАМОНОВ,
подполковник

12 | АЛОҚА ОЛАМИДА

СУПЕРКОМПЮТЕРЛАР

ЯПОНЛАР КОРОНАВИРУС ҚАНДАЙ ТАРҚАЛИШНИ СУПЕРКОМПЮТЕР ЁРДАМИДА АНИҚЛАШДИ

Япониянинг RIKEN фан-технологиялар институти олимлари коронавирус инфекциясининг тарқалиш моделини яратишди, бунда Fugaku суперкомпьютеридан фойдаланилди. Бу ҳақда NHK хабар берди.

Коронавирус билан касалланган инсон турли жойларда йўталганида микроскопик томчилар қандай тарқайди? Масалан, ойналари очик поезд вагониди ёки ёпиқ бинода? Япониялик олимлар бу каби саволларга суперкомпьютер ёрдамида шакллантирилган модел орқали жавоб олишди.

Тадқиқотчилардан бири — Цубокура Макотонинг айтишича, олинган натижалар асосида тавсиялар ишлаб чиқишга киришилган — июл ойида тайёр бўлади.

ТАҲЛИЛ

ЭНГ ОММАЛАШГАН АМАЛИЙ ТИЗИМЛАР МАЪЛУМ БЎЛДИ

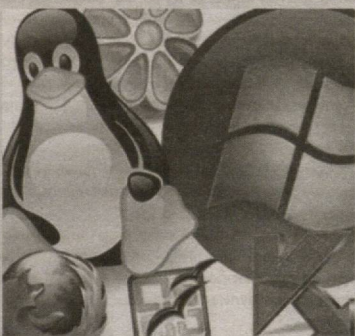
NetMarketShare таҳлилий компанияси дунёдаги энг оммалашган амалий тизимлар рўйхатини эълон қилди. Унга кўра, энг оммалашган амалий тизим — Windows 10. Ушбу тизим дунёдаги 57,83 фоиз компьютерларга ўрнатилган.

2-ўринни Windows 7 эгаллади, унинг улуши 24,28 фоизни ташкил қилади. 3-ўринни ҳам Windows амалий тизими версияларидан бири — 8.1 эгаллади — 3,06 фоиз компьютерларда ўрнатилган.

Apple компаниясининг Mac OS амалий тизимидан энг оммавийси MacOS Mojave бўлиб, икки йил аввал чиқарилган дастурнинг глобал бозордаги улуши 2,46 фоизни ташкил қилган.

Таҳлилчилар Windows 7нинг оммавийлигини оддийгина кўникиш билан тушунтиришмоқда — кўплаб фойдаланувчилар Windows 10га Microsoft компанияси ўз тизимини ҳаддан кўп янгилаши сабабли ўтишни исташмайд.

2009 йилда чиқарилган Windows 7 амалий тизими 14 январда расман эскирган деб тан олинган. Бу тизим эндиликда мунтазам янгилашлар олмайди ва у бўйича техник кўмак кўрсатилмайди.

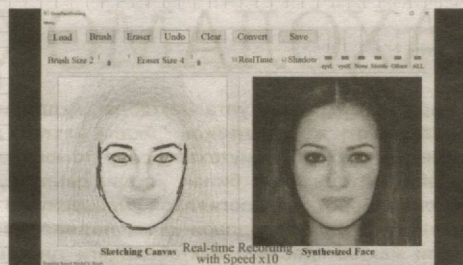
СУНЪИЙ ТАФАККУР

СУНЪИЙ ИНТЕЛЛЕКТ БОЛАЛАРНИНГ ҚОРАЛАМАЛАРИНИ ҲАҚИҚИЙ СУРАТГА АЙЛАНТИРА ОЛАДИ

DeepFaceDrawing сунъий интеллекти болалар чизган (албатта шартли, бунга катталар ҳам чизиши мумкин) қораламаларни инсонларнинг тўлақонли фотосуратларига айлантириб бера оладиган бўлди. Бу ҳақда Ferra.ru ёзмоқда.

DeepFaceDrawing дастурчилар ҳақиқий мавжуд инсонлар юз қиёфалари суратларида “машқ қилдирган” алгоритмлардан ташкил топган. Технология схематик расм асосида чинакам фотосуратни шакллантириши учун у исталган “қўполлик”даги чизма билан “тўйинтирилса” кифоя.

Сунъий интеллект муаллифларига кўра, DeepFaceDrawing исталган чизма (эскиз)ни шунчаки йўналиш сифатида қабул қилиб, яқуний тасвири чиқариб беради. Яъни ақли машина ўз базасида мавжуд фотолар билан чизмадаги ўхшашликларни қидириб топади. Энг кўп ўхшашлиги топилганлари асосида у яқуний суратни шакллантиради.

СМАРТФОНЛАР

HUAWEI ТАНА ҲАРОРАТИНИ ЎЛЧОВЧИ СМАРТФОНИНИ СОТУВГА ЧИҚАРДИ

Бутун дунёда коронавирус пандемияси ҳукмронлик қилаётган бир пайтда Huawei компанияси ўзининг янги Honor Play 4 Pro смартфонини термометр билан жиҳозлади. Эндиликда исталган инсон, биргина ҳаракат билан ўз тана ҳароратини ўлчай олади, деб хабар берди Ars Technica.

Таъкидланишича, бунинг учун телефонни пешонага теккизиб, дастурни ишга тушириш кифоя.

Huawei вакиллари кўра, телефондаги инфракүзгил ўлчагич ҳароратни Целсий бўйича -20 даражадан 100 даражагача ўлчай олади. У телевизор ёки росмана термометрчалик аниқ бўлмаса-да, арзон инфракүзгил-чиплар шарофати билан смартфондан ҳам ҳарорат ўлчагич сифатида фойдаланиш имконини беради.

Honor туркумига кирувчи бошқа телефонлар каби Play 4 Pro модели ҳам флагман, бироқ нархи нисбатан арзон. 6,57 дюймлик экран, 5G алоқа тармоғини қўллаб-қувватловчи Kirin процессори, 8 ги-

габайтли тезкор ва 128 гигабайтли ички хотира, 4200 мА/соат симиға эга аккумуляторга эга.

Ҳозирча телефон фақат Хитойда сотувга чиққан. Термометрлисининг нархи тахминан 422 доллар, инфракүзгил ўлчагич ўрнатилмагани эса 15 доллар арзонроқ нархда сотилмоқда.

Смартфон ичига ўрнатилган термометр — Хитой гиганти то-

монидан коронавирусга қарши кураш йўлида тақдим этилган ягона усул эмас. Huawei коронавирус ташхисини қўювчи ўз тизимини яратган. Унинг асосини кўз нурини аниқлаш технологияси ва сунъий интеллект ташкил этади. Бу тезкорлик билан автоматик равишда маълумотларни компьютер томографияси ёрдамида баҳолаш имконини беради.

КОМПАНИЯЛАР

APPLE КАПИТАЛЛАШУВИ НАВБАТДАГИ РЕКОРДНИ ЯНГИЛАДИ — 1,44 ТРЛН. ДОЛЛАР

Ўтган жума кунги савдолар ёпилишида Apple акциялари нархи ошиши тарихий максимумга етди.

Компания қимматбаҳо қоғозлари котировкалари Nasdaq биржасида 331,5 долларгача чиқди. Apple акциялари коронавирус пандемияси эълон қилинган 20 мартдаги пасайишдан бери фаол ўсишда давом этмоқда — ўшанда акциялар қиймати 224,37 долларни ташкил этганди.

Айни пайтга келиб, Apple компанияси капитал қиймати 1,44 трлн. долларни ташкил этмоқда. Evercore мутахассислари яқин тўрт йил ичида компания баҳоси 2 трлн. долларга етишини тахмин қилишяпти.

АҚЛЛИ СОАТЛАР

REALME АРЗОН АҚЛЛИ СОАТЛАРИНИ САНОҚЛИ СОАТЛАРДА СОТИБ ТУГАТДИ

Realme ўзининг ilk Realme Watch ақлли соатларини Ҳиндистонда сотишни бошлади. Компания вакиллари ушбу қурилмалар бир неча соатларда сотилиб кетганини маълум қилишди.

Тўғри, ilk партия унча каттамас — 15 минг дона эди.

Афтидан, компания ўз соатларига муносиб баҳо бермаган кўринади, ушбу соатларни Европа бозорида (22 июндан бошланади) 54,99 евродан сотишмоқчи.

Эслатиб ўтамиз, Realme Watch соатига 320x320 пикселли 1,4-дюймлик дисплей ўрнатилган бўлиб, томир уришини ўлчагич, Bluetooth 5.0 модулига эга, IP68 стандарти асосида чанг ва сувдан ҳимояланган.

Саҳифани С.ТЕМИРОВ тайёрлади.

COVID-19: Вируссиз Янги Зеландия

Янги Зеландияда охириги икки ҳафтада бирорта янги Covid-19 ҳолати аниқланмади. Шу боис мамлакат раҳбарияти жорий этилган деярли барча чекловларни 9 июн соат 00:00дан (Гринвич вақти билан соат 12:00) бекор этишга қарор қилди. Энди мамлакат ҳудудида икки метрлик ижтимоий масофани сақлаш талаб қилинмайди, оммавий тадбирларга тўпланиш мумкин. Аммо Янги Зеландия чегаралари ёпиқлигича қолади.

Мамлакатда тўрт босқичли коронавирусдан огоҳлик тизими 25 мартдан жорий қилинган, ақсар бизнеслар, мактаблар ёпиқланган, одамлардан уйларидан қолиш сўралган эди. Апрель ойида чеклов тўртинчи босқичдан учинчисига

туширилган, ошхона ва рестороанлардан овқат буюртмаларини етказиш, бошқа айрим савдо дўконлари фаолиятига рухсат берилган эди.

Янги ҳолатлар яна камаёвергани боис май ойи ўртасидан коронавирус олдини олиш чекловларининг иккинчи босқичига ўтилди ва биринчи босқичга ўтиш 22 июнга режаланган эълон қилинган эди.

Бош вазир Жасинда Ардерннинг журналистларга айтишича, ўзига Янги Зеландияда бирорта янги ҳолат аниқланмагани ҳақида хабар беришганида рақсга тушиб кетган. Энди барча мактаблар ва иш жойларини очиш, тўй ва дафн маросимларини ўтказиш, жамоат транспортни қатновини йўлга қўйиш мумкин.

Бошқа мамлакатларда нима гап?

Янги Зеландияда илк коронавирус ҳолати 28 февралда аниқлангани эълон қилинган эди. Шу вақт давомида 1500 ҳолат аниқланди, 22 киши ҳаётдан кўз юмди.

Жанубий Корея. Мактабларда 8 июндан сабоқларни қайта бошлашга қарор қилинди. Мамлакатда болалар уч ойдан кўпроқ мактабларга боришмади. Бу Жанубий Кореяда коронавирус пандемияси боис жорий этилган чекловларни юмшатишининг охириги босқичидир.

Айни пайтда пойтахт Сеулда Covid-19 га қарши кураш сақланиб қолмоқда. Чекловлар юмшатилиши билан пойтахтда янги коронавирус ҳолатлари аниқланди, икки кун очилган мактабларни яна қайта ёпишга мажбур бўлинди.

Индонезия. Бу мамлакат ҳукумати ҳам коронавирус пандемияси боис жорий этилган чекловларни юмшатиб бормоқда. 8 июндан Жакартадаги барча идора-ташкilotлар фаолиятини қайта бошлади. Пойтахт жамоат транспортини ҳам ишга тушган, аммо барча автобуслар ва бекатларнинг фақат 50 фоизгача тўлишига рухсат берилган.

Ливан. Мамлакат айни дамда кўш инқироз куршовида қолган. Ливан ҳукумати 24 апрелда коронавирус пандемиясини енгиш бўйича беш босқичли режа эълон қилган, бешинчи босқич 8 июндан кучга кириши маълум қилинган эди. Чекловлар юмшатилади экан, 6

июн куни пойтахт Байрутда катта сондаги намойишчилар аксилхукумат норозилигига чиқдилар.

Ливан ўтган йил октябрдан қолган қатор инқирозлар куршовида қолган: элитадаги коррупция ҳукумат истеъфосига сабаб бўлди, февралда қудратга келган Хасан Диаб раҳбарлигидаги янги ҳукумат иқтисодий ислохотларни ваъда қилган, Халқаро валюта жамғармасидан молиявий кўмак олиш мақсадида музокаралар бошланган, Ливан миллий валютаси – фунт жуда қадрсизланган.

Намойишчилар ҳукуматни ўзи ваъда қилган иқтисодий ислохотларни удралай олмаганида айбламоқдалар.

Буюк Британия. 8 июндан мамлакатта ўқиб келган инсонлар учун 14 кунлик ўзини ўзи ихоталаш тартиби кучга кирди. Бу тартиб ҳақида 22 май куни Британия Ички ишлар вазирини Прити Пател эълон қилган эди. Бу коронавирус тарқалиши, вируснинг “иккинчи тўлқини” олдини олиш мақсадида қийнаётгани айтилди.

Янги тартиб бўйича аэропортда расмийлар билан гаплашган ҳар бир киши икки ҳафталик карантинни қаерда ўтказиши ҳақида хабардор этиши шарт. Ўзини ўзи ихоталаш тартибига қанчалик риоя этилаётгани текшириб борилади, кимки тартибни бузса, 1000 Британия фунт стерлинги миқдорда жаримага тортилиши кўзда тутилган.

Экологиянинг ёмонлиги болалар ўлимига сабаб бўляпти

Жаҳон Соғлиқни Сақлаш Ташкилоти (ЖССТ) навбатдаги эълон қилган ҳисоботда айтилишича, ҳар йили 1 миллион 700 минг бола атроф-муҳитнинг ифлослини оқибатида келиб чиқадиган касалликлардан нобуд бўлмоқда.

Жумладан, беш ёшгача бўлган ҳар тўрт боладан бирининг ўлимига ҳавонинг ифлослини, пассив чекиш ва ичимлик суви сифатининг ёмонлиги сингари омиллар сабабчидир.

Ҳисоботга кўра, бир ойликдан беш ёшгача бўлган болалар кўпинча диария, безгак ва ўпка яллиғланишидан нобуд бўлади. Экспертлар тоза ичимлик суви ва овқат тайёрлаш учун хавфсиз ёқилги билан таъминлаш орқали бу касалликларга чалинишни камайтириш мумкинлигини айтмоқда. Шунингдек, шифокорлар болалар орасида астмага чалиниш ҳолатларининг ортаётганидан хавотир билдиришяпти. Бу ҳолатларнинг 44 фоизига ташқи омиллар сабаб бўляпти.

Қирғизистон ЕОИИдан чиқиб кетиши мумкин

Қирғизистон ЕОИИга аъзолик масаласини кўриб чиқиши мумкин. Бу ҳақда мамлакат иқтисодиёт вазирлиги томонидан хабар берилган. Айни вақтда Қозғистон чегарасида Қирғизистонга тегишли юзлаб юк машиналари тўхтаб турибди ва масалада ЕОИИдан ушбу масалада ҳакамлик қилишни талаб этмоқда. Агарда муаммо ҳал қилинмаса, расмий Бишкек ЕОИИдаги вакиллари ни чақириб олишга ва ҳатто ташкилотдан чиқиш масаласини кўтаришга тайёр эканини билдирган.

Ҳозирча Қирғизистон иттифоққа аъзолик келишувига амал қилади, аммо яқин вақтлар ичида масала ҳал қилинмаса, вазирларни чақириб

олиш механизми ишга туширилади. “Қирғизистон учун муаммо ҳал қилинмас экан, ЕОИИга аъзоликдан ҳеч қандай мантиқ йўқ. Барча маҳсулотлар Қозғистон билан чегарада тўхтаб қолмоқда. ЕОИИга бу борада мурожаат бўлди, аммо бошқарув кўмитаси Қозғистоннинг тарафини олди. Агарда шу сафар ҳам яна ушбу ҳолат такрорланса, ЕОИИга аъзолик масаласи кўтарилади”, – дея хабар берган Қирғизистон иқтисодиёт вазирлигидаги манба.

Қирғизистоннинг эътирозига кўра, Қозғистон томони Хитойдан келаётган контрабандани аниқлаш мақсадида чегарада маҳсулотларни тўхтаб қолмоқда. Аммо давво қилинишича, чегарадаги тўхталишларга Хитой контрабандаси эмас, балки

Қозғистондаги йирик логистика марказини назорат қилиш бўйича ички келишмовчиликлар сабаб бўлган. Бу эса ЕОИИ ичида тўсиқларни юзга келтирмоқда.

Қирғизистон иқтисодиёт вазирлиги томонидан таъкидланишича, ушбу ҳолат Россиянинг обрў-эътиборига салбий таъсир қилади. Чунки айнан шу мамлакат иттифоққа бирлашишда ташаббускор ҳисобланади.

Эслатиб ўтамиз, 6 июнда Қирғизистон ташқи ишлар вазирлиги “Актилек” назорат ўтказиш пунктида 500та юк машинасида иборат 8 километрлик тикан юзага келганини хабар қилган эди. Бунга эса Қозғистон молия вазирлиги ходимлари томонидан ўтказилган чуқурлаштирилган текширув сабаб бўлган.

Хао Хайдонг: “Коммунистик партияни инсоният тарихидан йўқотиш керак...”

Хитой тарма жамоасининг барча замоналардаги энг яхши тўпурари Хао Хайдонг Хитой футбол тарихидан ўчирилди. Худди шу тарзда 2000 йил Олимпиада бронза медали совриндори ва икки қарра жаҳон чемпиони бўлган унинг рафиқаси Йе Жаоиннинг номи ҳам бадминтон тарихида бўлмайди.

Бунга Хаонинг Хитойда коммунистик партияни тугатишга қақирган сиёсий баёнотлари сабаб бўлган. Хао бу баёнотни 4 июнда, Тянанмин майдонидаги воқеаларнинг ўттиз йиллиги куни қилди. Шундан сўнг, Хао ва унинг рафиқаси исмлари Хитойда тақиқланди.

Ютубда тарқатилган видеода Хао хитой тилида “Хитойнинг коммунистик тузуми муқобил сифатида тақриф қилинган “Янги Хитой федерал давлати”нинг манифестини ўқиб берган. “Хитойда Коммунистик партиянинг тоталитар тузуми инсониятга қарши даҳшатли ваҳшийликларни келтириб чиқарди”, – деган Хайдонг. У партияни “терроризм ташкилоти”, “демократия, қонун ус-туворлиги ва ҳуқуқий шартномаларни бузган”ликда айблаган. У, шунингдек, Пекини Гонконгга “50 йил давомида бир мамлакат, иккита тизим” тамойилини сақлаб қолиш ҳақидаги ваъдасини бузганликда ва “демократия ва эркинликни химоя қилувчи Гонконг конгрессларини шафқатсизларча бостириш”да айблади. “Бугун мен Хитой коммунистик тузумига қарши чиққаннинг энг асосий сабаби, мен Хитой халқи ва Хитойнинг келажаги партия томонидан эзги-лаб ташланмаслиги керак деб ҳисоблайман, – деди у ин-тервюсида. – Мен Хитой Коммунистик партиясини инсониятдан ҳайдаб чиқариш керак деб ўйлайман. Бу дунёда коммунизм сосяи бўлмаслиги лозим. Менинг 50 йиллик ҳаётимдан кейин келган хулосам шу!”

Интернет материаллари асосида
У. ЙҮЛДОШЕВ тайёрлади

Ўмер СЕЙФИТДИН

Севги ёки муҳаббат эмас. Биз доим "дуч келиш" деб айтайдиган, тарихни яратган, бахтни дунёга келтирган, оилаларни қурадиган номаълум қўл йўқми? Ана ўша мени Роза Майер билан бирлаштирди. Ўша пайтларда йигирмага киргандим ёки йўқ, Кичкина итим Котон билан Измирнинг иккинчи даражали меҳмонхоналарининг бирида яшардим. Бир куни қарши томондаги хонага йирик мовий кўзли, сариқ сочли француз қиз келиб жойлашди. Асабий эканлиги юзидан кўриниб турарди. Меҳмонхона хизматчисидан унинг кимлигини сўрадим.

– Парижлик, армани бир шифокорни яхши кўриб қолибди. Оиласи уни қабул қилмабди, уйдан ҳайдашибди. Бечора энди юртига қайтиш учун кема кутаяпти, – деди.

Инсон йигирма ёшдалигида қалби жуда ҳам фаол бўлади. Мен ана шу саргузаштни хаёлимда яратдим. Йиглай-вериб қизариб кетган йирик мовий кўзли қизнинг дардларини, аламларини ҳис қила бошладим. Менимча, кемадан ҳам кўра кўпроқ пулни кутарди. Чунки яширинча кузатганим учун кўраётгандимки, ҳар куни Франция почтасига борар, мактуб борми-йўқми дея сўрарди. Зинаполярда, коридорларда дуч келиб қолганимизда бир-биримизга диққат билан қарашни, кейинчалик эса "Бонжур, бонжуа" дея бошладик. Ниҳоят, бир ҳафта ичида дўст бўлдик. Менга бошига тушган ишларни йиглай-йиглай гапириб берди. Тасалли бердим. Ҳаёт фалсафасини тушунтиришга уриндим. Ақлу ҳуши жойида бир қиз эди. Ҳамма нарсани биларди. Ҳамма нарсага реал қарарди, бирок номуслига жуда ҳам катта қиймат берар, сокин уй бекаси бўлиш хаёлини бахтдан кўра афзал кўрарди. Ҳўкеи мен унинг ана шу сокинлигини севардим.

Бир ой ўтмасдан келишиб олдик. Париждан оиласидан пул келган бўлсада, кетмади. Мен билан қолди. Иккинчи кўчадан кичкинагина уйни ижарага олдик. Оҳ, бу оилалилик! Шунчалар бахтли эдимки... Қалбимда қолиб кетган севинчининг отилиб чиқшига уринаётганлигини эшитиб турардим.

Роза ростдан ҳам кўчани, саёҳат қилишни ёқтирмасди. Тонгдан кечгача уй ишлари билан шуғулланар, тўхташни, дам олишни билмайдиган бир ҳирс билан ҳамма жойни, ҳамма нарсани ювиб, тозаларди. Тозаликка қизиқишини жуда ҳам орттириб юборганди. У, мен, итим – учовимиз ҳар куни уч марта ваннага тушардик. Кечалари Париж қаҳвахонасига ёки кинога борардик. Қайтишда Роза оёқ кийимларимизнинг лойини, чангини тозалар, Котоннинг оёгини эса фақатгина ювмасдан, бечора итни кеч бўлишига қарамай совунлаб, чўмилтирарди. Лекин бахт дегани тушдан бошқа нарсамикан? Бизнинг бахтимиз ҳам узокқа чўзилмади. Аччиқ тақдир билан уйгондик. Котон ёмон касалликка чалинди. Емас, ичмас, ўйнамас, доим ётар, кундан кун озиб борарди. Роза ҳам менчалик умидсиз эди.

– Бечора сил бўлди, – дерди. Нечта ветеринар бўлса, ҳаммасига бордик. Хина беришди, ичиrolмадик. Ҳеч қандай дорининг фойдаси бўлмади. Ўша пайтларда Раҳми исмли дўстим бўларди. Розани биргина у билан таништиргандим. Яқшанба куллари уйимизга келарди. Дардимизни, Котон учун қанчалик хафа эканлигимизни кўрди.

– Ветеринарга кўрсатдингларми?, – деди.

– Кўрсатдик.
– Қайси ветеринарга?
Измирнинг барча ветеринарларини санаб чиқдим. Ҳар бирининг истеъдоди, билимини ҳам айтиб ўтдим. Бу ветеринар ислом динида бўлишига қарамасдан, сунтур, скрипкачи номи эсимиздан чиққан қандайдир чолғуни чаларди.
– Азизим, итнинг яшашини истасангиз, европалик ветеринарга кўрсатишингиз керак.
– Нима, европалик ва осиелик ветеринар ўртасида фарқ бўладими?
– Албатта, жуда катта.
– Қандай?

– Итинги кўрсат, биласан.
Бу таклифни парадокс сифатида қабул қилдим, бироқ денгизга тушган итига оилади, деганларидек фалокат пайтида энг ожиз умид берадиган ҳолат ҳам тасалли берад экан. Роза:
– Исён кўтараётганимиз йўқ-ку.
Европалик ветеринарга кўрсатайлик, балки Раҳмибей ҳақдир, – деди. Сўрадим, суриштирдим. Пунтода италиятик ветеринар қария бор экан. Сигир вабоси бўйича мутахассис экан.

Бехолликдан кўзларини очолаётган Котоннинг танасини кучоғимга олдим. Унинг чўйга бордим. Эшикни ўзи очди. Оппоқ, чўққи соқоли одам экан. Кўчага чиқиб кетаётган бўлса керак, бошига шапкасини кийган, қўлида ҳассаси турарди.

– Нима истайсиз?, – деди.
– Итим касал, – дедим. Ассини эшик бурчагига тираб қўйди. Титроқ, озгин қўллари билан Котонни кўлимдан олди. Кўзалари, оғзига қаради. Кейин жунини хидлаб кўрди. Кейин оппоқ жунини пайпаслади. Жуда ҳам диққат билан қараб чиқди.
– Бунинг устига бир ҳовуч бурга ташла, тузалиб кетади, – деди.
– Тушунмадим.
– Бурга ўғлим, бир ҳовуч бурга.
Котонни менга узатди. Олдим. Бирданига юрагим сикилди. Тарбиясиз, мижғов. Менинг устимдан куларди.

– Дори бермайсизми?, – дедим.
Қария кулиб, яна ўша тавсиясини такрорлади:
– Бир ҳовуч бурга. Ювинтирмайсан. Устида қолсин. Ана шу дори, – деди. Жаҳлим чиқди.
– Устимдан куляпсизми?
– Нега кулар эканман? Тўғриси айтилман. Бошқа дори керакмас бунга.
– Чол!
– Мен чолманми?
– Ҳа, сиз.
Жаҳлим чиққанидан сал бўлса уни дўппослардим.
– Мен чолманми?
– Ҳа, чолсиз ҳамда тарбиясиз чол.

Мен одам деб сизнинг ёнингизга ҳайвонни олиб келсам-у сиз нималар деясиз.

Европаликларнинг қандайдир ғалати кулиши бор эди. Қария ветеринар ҳам ана шундай кулиб, менга бошдан оёқ разм солди. Кейин:

– Ҳой, инсон сен бунақа ишларни тушунмайсан. Бор, айтганимни бажар, тузалиб кетмас, яна олиб келасан ва юзимга тугурасан, – деди. Жавобимни кутмади, тезда чиқди ва узоклашиб кетди.

Нима, шундай қилсаммикан, деб ўйлаб қолдим. Бир томондан қариянинг

мени турк деб устимдан кулганига жаҳлим чиқса, иккинчи томондан, балки бу ростдир, деган фикр келарди. Уйга келдим. Розага чолнинг гапларини айтдим.

– Балки ростдир, бир синаб кўрайлик.
– Сенга нима бўлди?
– Ахир бу умид-ку.
– Майли.
Лекин

(Ҳикоя)

Европалик қария кула бошлади. Мени ўтқизди. Италианча француз талаффузи билан:
– Бошингдаги қулоқларингни каттароқ оч, – деди. Бу амр мени шундай қамраб олдики, қулоқларим бироз каттаргандек бўлди. Ўнг қўли билан чўтоқ соқолини силаб қўйди. Худди дарс бераётгандек гапир бошлади:

– Сизлар тумор истайсиз. Сизлар кўф-суфни истайсизлар. Сизлар дори истайсизлар! Холбуки, аввало, касалликнинг сабабини топиш керак. Бу сабаб топилгач, шифоси ҳам топилиб дегани. Сенинг итинг касал. Нима учун? Буни сизларнинг ветеринарларинг ўйлаб кўрдими? Йўқ. Аммо касал. Дори керак. Йўқ сабабини топиш зарур. Аллоҳ дунёда ҳеч бир ҳайвонни, ҳеч бир органини вазифасиз яратмади. Энг ёмон ҳайвонлар, микробларнинг ҳам бир вазифаси бордир. Тўрт оёқли ҳайвонлар дангаса бўлади. Аллоҳ уларнинг устига бургани қўйди. Нима учун? Ухлаб қолганларида безовта бўлиб, яна уйғонишлари учун. Бу бургалар чаққанида қашланиб, ҳаракат қилади, жисмоний тарбия билан шуғулланади. Сизлар нима қилдинглар? Бу итти ювинтирдинглар, устига атир селдинглар. Танасида бирорта ҳам бурга қолмади. Хотиржам ухлай бошлади. Уйгонди, яна ухлади. Уйғонгандан кейин уни ухлатмай-диган ҳашорат йўқ, Ухлай-ухлай иштаҳаси йўқолди. Ошқозони бузилди. Емади, ичмади, ҳаракат қилмади. Танаси бузилди. Касал бўлди. Яна бир ой бурга қўймаганларингда очликдан, ҳолсизликдан ўларди.

Бургани қаердан топамиз? Ҳар куни икки марта ювиб, артиладиган уйда бурга туғул, унинг руҳи ҳам йўқ эди. Эртаси куни Котоннинг ҳаракатсиз танасини яна кучоғимга олдим. Анжир тужжорларидан бирининг ёнига бордим. Бурга кераклигини айтдим.

– Бизнинг оморда бир ҳовуч эмас, бурганинг қўшини бор, – деди. Котонни битта нон билан ўша оморга ташлаб қўйдик. Устидан кулфладик. Бир кундан кейин дўконга Котонни кўргани бордим. Эшикни очдик. Котон бироз жонланган, оёқга турганди. Мени кўргач, аввалгидек сакрай бошлади. Шунчалар хурсанд бўлдимки...

Уни бағримга босиб, уйга қараб югурдим. Роза итимизнинг яна ҳаётга қайтганлигини кўриб, у ҳам мендан кўра кўпроқ қувонди.

– Бургалари қочиб кетмасин, – деди.
– Қандай қиламиз энди?
– Ювинтирма.
– Ювинтирмайман.

Роза бир ҳафта сабр қилди. Уни ювинтирмади. Котон шунчалар жонланиб кетдики, иштаҳаси ҳам анча очилди. Ўзига тенг овқат еса ҳам тўймасди.

Бунинг қандай таъсир эканлигини тушунмаган ҳолда шифокор тавсия қилганида у билан тортишганимдан пушаймон бўлардим. Бечорани ҳақорат ҳам қилгандим, аммо тан олинган айблар доим кечирилади. Қувончимизни бизга қайтариб берган қариядан ҳам кечирим сўраш ҳамда хизмат ҳақини бериш мени безовта қила бошлади. Бир куни турдим ва унинг уйига бордим. Бу сафар бир ёш хизматчи қиз эшикни очди. Мени қариянинг парда осилган хонасига олиб кирди. Қария креслода ўтирар, ичимлик ичарди. Ўрнидан ҳам турмади.

– Ит яхшими? Тузалди?
– Тузалди.
– Кўрдингми, сен тушунмайсан бунақа ишларни. Мен айтдим, сен ҳазил деб ўйладинг.

Ёнидаги стол устига бир лира ташладим. Чиқишда ўзимни тутолмадим, қайтдим.

– Аммо мисёе, бизнинг ветеринарлар шунча кўп дори беришди, ҳеч бири таъсир қилмади. Бургалар қандай таъсир кўрсатдики, ит жонланди?

– Бунга сенинг ақлинг етмайди.
– Нима учун, мен инсон эмасманми?
– Инсонсан, аммо бошқача. Жоҳилсан.
– Мен ўқиганман.
– Анани ветеринарларчаллиқими? Итга дори беришади. Бекор гап.

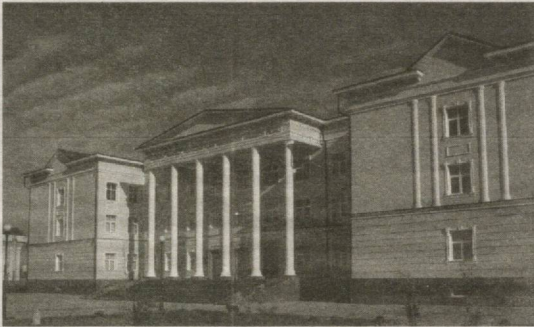
Французча гапир бошладим. Бурганинг қандай таъсир қилганлигини тушуниш борасида қарорим қатъий эди.

– Сизлар ичингиздан, қулоқдаги туқларнинг ҳам ўзи иш бор. Қўлтиқ тағида мушак йўқ, нозик тери бор холос. Холбуки, жигарларнинг бошланиши мана шу ерда. Совуқдан, иссиқдан жигарни ҳимоя қилиш учун табиат у ерга мана шу туқларни қўйган.

Ярим соат ичида бутун вужудимиздан олинадиган табиий туқларни, ўйламайдан кесган бошқа органларимизнинг ҳам ҳайрат берувчи муҳим вазибаларини бирма-бир ўрганиб олдим.

Роза Котонни чўмилтиришдан воз кечди. Севимли итимизнинг бургалари тез орада бутун хонадонга тарқалди. Шунчалик қўпки... Ҳаттоки бизни ҳам тушгача ухлашга қўймайди, ҳали қуёш чикмасдан эрта туриб, нонушта қилишга мажбурлайди.

Нуралла АБДУЛЛАЕВ
таржимаси

ҲАРАКАТДАН ТЎХТАМАЙМИЗ

Айни кунларда коронавирус инфекцияси бутун дунё аҳли саломатлигига жиддий хавф солиб, мамлакатимизда ҳам етарли хавотир уйғотмоқда. Ушбу касалликка қарши кураш бўйича саъй-ҳаракатлар ва керакли чора-тадбирлар амалга ошириляпти. Тошкент ахборот технологиялари университети Урганч филиали жамоаси ҳам бу вазиятда имкониятдан келиб чиққан ҳолда ҳаракат қилмоқда.

Ўтган йилга назар ташласак, ТАТУ Урганч филиали бошқа филиаллар қаторида 2018-2019 ўқув йилидан бошлаб кредит-модул тизимига ўтган. Ўқув тизимига замонавий услубиётни қўллаш ва кескин ривожланаётган фан-техника соҳасида янги ғояларни амалиётга қўллаш оладиган кадрларни тайёрлаш вазифасига янгича ёндашув билан ҳаракат қилмоқда.

Мамлакатимизнинг рақобатбардош давлатлар қаторидан ўрин олиши, миллий таълим тизимимизда бундай трансформация замон талаблари билан асосланган. Президент илгари сурган бешта муҳим ташаббуснинг учинчиси ахборот технологиялари соҳасига ёшларда катта қизиқиш пайдо қилишга асос бўлса, бир миллион дастурчи лойиҳаси замонавий ва мослашувчан билимга эга рақобатбардош мутахассисларни тайёрлашни назарда тутди. Ушбу лойиҳа доирасида янгича фикрлайдиган, қисқа муддатларда, инновацион ва ижодий ёндашув орқали қўйилган масалаларнинг натижалари ечимларини тақдир қила оладиган дастурчилар меҳнат бозорини тўлдирди.

Бундай дастурчилар нафақат республикамиз иқтисодиёти-ни рақамлаштириш жараёнига, балки хорижий компанияларга интеллектуал хизматлар экспортини янги иловалар яратиб орқали валюта тушумини оширишга ҳам хизмат қилади. Бу борада филиалимиз таълим тизимига бир нечта ўзгаришлар ва қўшимчалар киритмоқдамиз. Натижада, филиалимизда профессор-ўқитувчилар ва талабалардан иборат дастурчи ижодий гуруҳлари намоён бўлмоқда. Ҳозирда хорижий бир нечта компанияларга масофадан туриб хизмат кўрсатиш ва ўз маҳсулотларини сотишни йўлга қўйишяпти. Бундай дастурчилар фрилансерлар номи билан ҳам аталади.

Президентимиз томонидан эълон қилинган солиқ преференциялари ва ахборот технологиялари соҳаси учун бошқа шароитлар яратиш бундай мутахассисларнинг янада кўпайишига, янги хизмат турларини пайдо бўлишига олиб келиши таъкидланган эди.

Ўйлаб қарасак, бунинг натижасида республикамизда рақамли иқтисодиётга ўтиш жараёни тезлашади. Олий таълим муассасининг асосий вазифаси эса ушбу жараёни англаган ҳолда, ўз таълим тизимини қўйилган мақсадга мослаштириб, меҳнат бозорида янги пайдо бўладиган мутахассислик йўналишлари, замонга мос малака талабларини, хизмат турларини олдиндан белгилаш орқали кадрлар тайёрлашни доимий такомиллаштириб боришдир.

Шундай экан, биз белгиланган режаларни ҳаракатга келтиришдан ва уни амалга оширишдан тўхтамаймиз.

Мақсуд БАЙДЖОНОВ,
ТАТУ Урганч филиали директори

Ўтганларнинг охирати обод бўлсин

"Ўзбектелеком" АҚ Фарғона филиали жамоаси филиал бош бухгалтер вазифасини бажарувчи Ҳамидахон Барзиевага волидаи муҳтарамаси

ДОНОХОН ая МИРЗАЕВнинг вафоти муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

ЯКУНИЙ НАЗОРАТЛАР БОШЛАНДИ

Барчага маълумки, бугунги кунда бутун дунё мамлакатларида бўлгани каби Ўзбекистон Республикасида ҳам коронавирус пандемияси сабабли ўқув жараёнини сифатли ташкил этиш борасида тўпланган тажриба, қўйилган ўзгаришлар, жорий ўқув йилини якунлаш бўйича олий таълим муассасаларига бир қанча вазифалар юкланди.

Муҳаммад ал-Хоразмий номидаги Тошкент ахборот технологиялари университети Самарқанд филиали профессор-ўқитувчилари ҳамда талабалари ўртасида ҳам масофавий ўқитиш тизими йўлга қўйилди.

2019-2020 ўқув йили якунлари бўйича филиалда магистр академик даражасини олиш учун ёзилган диссертациялар дастлабки ҳимояларига жорий йилнинг 10 июн кунидан тайёргарлик кўрган ҳолда асосий ҳимоя-

лар 15 июндан бошланади.

Компютер тизимларини ҳимоялаш йўналиши бўйича саккиз нафар, магистр ҳамда Телекоммуникация технологиялари ва касб таълими йўналишида уч нафар, жами 11 нафар магистр масофавий видео-конференция орқали диссертация ҳимояларига қизгин тайёргарлик кўрмоқдалар.

1 июндан бошлаб филиалнинг 1-3-босқич кундузги бўлим талабалари 2019-2020 ўқув йили иккинчи ярми семестрлари фанларидан яку-

ний назоратларни масофадан тест синовлари асосида топширмоқдалар. Сиртки бўлим талабалари ва кўшни давлатлардан ўқишини кўчириб келган талабалар ҳам онлайн электрон таълим тизимида фанларни масофадан ўзлаштирмоқдалар.

Ўқув йилининг иккинчи ярмида филиал профессор-ўқитувчилар ҳамда талабалари ўртасида масофавий электрон таълимни сифатли ташкил этишга катта аҳамият берилган, электрон журналлар асосида давоматлар назорати олиб борилди ва электрон қайдномаларда оралик назоратлари баллари қайд қилинди.

Абдуғафур ҲОТАМОВ,
ТАТУ Самарқанд филиали матбуот котиби

РЕКЛАМА

ООО СТРАХОВАЯ КОМПАНИЯ "ALSKOM-VITA"

Свидетельство о регистрации №598666 от 10.04.2018г.,

Лицензия МФ РУз СФ №00243 от 29.05.2019г.

г. Ташкент, ул. Амира Темура, 109.

БУХГАЛТЕРСКИЙ БАЛАНС за 2019 год (тыс. сум)

ПОКАЗАТЕЛИ	На начало отчетного периода	На конец отчетного периода
Активы		
Долгосрочные активы	1 120 000,00	4 387 661,67
Текущие активы	-	11 856,17
Дебиторы	8 850 000,00	290 693,54
Денежные средства	16 829,46	258 417,75
Краткосрочные инвестиции	-	9 070 000,00
Прочие текущие активы	-	-
Всего по активу баланса	9 986 829,46	14 018 629,13
Пассивы		
Уставный капитал (фонд)	10 000 000,00	10 110 000,00
Резервный капитал	-	-
Нераспределенная прибыль	-13 170,54	780 787,38
Страховые резервы	-	807 960,23
Доля перестраховщиков в страховых резервах	-	-
Прочие пассивы	-	2 319 881,52
Всего по пассиву баланса	9 986 829,46	14 018 629,13

ФИНАНСОВЫЕ РЕЗУЛЬТАТЫ за 2019 год (тыс. сум)

ПОКАЗАТЕЛИ	За соответствующий период прошлого года		За отчетный период	
	доходы (прибыль)	расходы (убытки)	доходы (прибыль)	расходы (убытки)
Доходы от оказания страховых услуг	-	x	377 482,65	x
Другие доходы от оказания страховых услуг	-	x	-	x
Себестоимость оказанных страховых услуг	-	-	-	336 959,32
Валовая прибыль (убыток) от оказания страховых услуг	-	-	40 523,33	-
Расходы периода, всего	-	13 170,55	-	219 009,62
Прочие доходы от основной деятельности	-	x	-	x
Прочие доходы от основной деятельности	-	x	-	x
Доходы от финансовой деятельности, всего	-	x	972 444,22	x
Расходы по финансовой деятельности, всего	x	-	x	-
Прибыль (убыток) до уплаты налога на прибыль	-	13 170,55	793 957,93	-
Налог и обязательные платежи от прибыли	-	-	-	-
Чистая прибыль (убыток) отчетного периода	-	13 170,55	793 957,93	-

С полной отчетностью Компании за 2019 год можно ознакомиться на сайте www.alskomvita.uz

Достоверность финансовой отчетности подтверждена

Аудиторской организацией ООО «PKF MAK ALYANS»

(Лицензия Министерства финансов РУз АФ №00770 от 05.04.2019г.)

ЎН ЙИЛ ҚИДИРИЛГАН ХАЗИНА ТОПИЛДИ

АҚШнинг Қоя тоғларида, ўн йиллик қидирувлардан сўнг, бир миллион долларликдан кам бўлмаган бойлик яширилган сандиқча топилди.

Fox News хабар беришича, хазина топилганини уни яшириб қўйган ҳаваскор-археолог, коллекционер, арт-дилер Форрест Фенн маълум қилиб, барчани қидирувни бас қилишга чақирган.

Форрест Фенн Қоя тоғларида бойлик тўла сандиқни яшириб қўйганини ўн йил олдин айтиб, барча саргузашт талаб инсонларни саёхатга чорлаганди. Номи махфий қолишни истоган бир эркак бир неча кун аввал хазинани топиб олибди. Бунинг исботи сифатида сандиқча ва ичидан чиққан нарсалар – соф олтин булаклари, ноёб тангалар, тақинчоқлар ва бошқа қимматбаҳо буюмларнинг суратини Феннга йўллади.

Форрест Феннга 1989 йили буйрак саратони ташхисини қўйишади. Ушанда у ўзи каби "Индиана Жонс"лар ўртасида танлов ўтказиш ҳақида ўйлай бошлади. Кейинчалик саратонни енгишга муваффақ бўлган Фенн хазина яшириб қўйганини барчага маълум қилиб, танлов эълон қилади: ким топса – ўшаники. Яширин жойга элтучи ка-

литларни эса шеър кўринишида ифодалади. Феннинг айтишича, хазинани топишга қарийб 350 минг киши уриниб кўрган. "Хазина юлдузлар пардаси остида, Қоя тоғларидаги ўрмон ўтлоғи остида ўн йил яшириниб ётди. Уни топган инсон ким — билмайман, ammo китобимдаги шеър уни мақсада элтгани рост", – деди Фенн.

Форрест Фенн ўз сайти орқали ёш ҳамкасбига хазинани қандай сотиш ёки яшириш ҳақида ҳам маслаҳат берди. "Танлаш ихтиёрига, тарихнинг давомини сиз ёзасиз, асосийси, саргузаштлар иштиёқи сизни тарк этмасин", – деди 89 ёшли миллионер.

ШОВ-ШУВ

PUBG MOBILEДАН БУТПАРАСТЛИК АНИМАЦИЯСИ ОЛИБ ТАШЛАНДИ

Player Unknown's Battlegrounds ўйинининг 7.2-версияси яқинда геймерларга оммавий тақдим этилган эди. Steam сервиси эса уни 8 июнгача бепул ўйнаш имконини берди.

Ўйиннинг смартфонларга мўлжалланган – PUBG Mobile версиясида ушбу ойнинг бошида битта ўзгариш бўлган. Ундаги "Сирли чангалзор" (Mysterious Jungle) тартибда турли тотемларнинг ҳайкаллари мавжуд бўлиб, уларга таъзим қилинса, персонажга турли эффеклар бахш этади (масалан, саломатлик даражаси тикланади).

Кувайт ҳамда Саудия Арабистонидаги геймерлар эса бунга ясама маъбудларга сиғиши – бутпарастлик деб ҳисоблаб, бу ҳақида муаллифларга кўп шикоятлар қилишди. Кувайт университети Шариат коллежирини теология профессори Бассам Ал-Шаттий ва

бошқалар ҳам мазкур ўйинни танқид қилишган. Профессор ўйиндаги таъзим қилиш механизми маҳаллий анъаналарни бузишини таъкидлаб, PUBG Mobileдаги ушбу унсурни бутпарастлик кўринишидаги оғир

гуноҳ, дея эълон қилди.

Ўйиннинг ишлаб чиқувчиси – Tencent компанияси бунга жавобан мусулмонлардан уэр сўради ва ҳайкаллarga PUBG Mobileдан таъзим ани메이션ини олиб ташлади. Лекин ушбу механикани ўйиндан бутунлай йўқ қилишадими ёки танланган ҳолда айрим худуд-

лардаги геймерлар учун ўчириб қўйишадими – буниси ҳали аниқ эмас.

Эслатиб ўтамиз, PUBG ўйини ихтирочили ва гоа муаллифи ирландиялик Брендан Грин ҳисобланади. "Оч ўйинлар" китобларини ўқиб, янги ўйин яратиш фикрига келган. Ўша даврда у дастурлашдан бутунлай беҳабар эди ва айнан PUBGни яратиш учун ушбу соҳага жиддий киришган.

PUBGнинг тўлиқ шакли Player Unknown's Battlegrounds ("Номаълум ўйинчи жанг майдони") бўлиб, номи бироз галати ва тушунарсиз, лекин бунинг ўзига хос сабаби бор. Дизайнер Грин ўзи ҳам ўйинлар ишқибози бўлган. Ўйинларда эса у ўзига Player Unknown ("Номаълум ўйинчи") номини танлар эди. Шундан келиб чиқиб, ўзи яратган ўйинга ҳам ушбу номи берган.

МАШҒУЛОТ ВАҚТИДА СУВ ИЧИШ ҚОИДАЛАРИ

Киши организмни ўртача 80 фоиз сув ташкил этади. Мия 75 фоиздан 85 фоизга қадар, мушаклар эса 70 фоиз сувдан иборат ва бу захира ҳар доим бир хил мувозанатда ушлаб турилиши шарт. Айниқса, спортчилар танасидаги ўз-ўзини совитиш тизими (терморегулятор) барқарор ишлаб туришида сувнинг ўрни жуда муҳим.

Ўртача вазни инсон танасидаги мувозанатни барқарор ушлаб туриши учун суткасида 2 литр сув истеъмол қилиши шарт. Мутахассислар ёз кунлари спортчиларга ўртача 4 литр сув ичишни тавсия қилади. Чунки спортчилар зўриқиш остидаги машқларни бажарганларда, организмнинг сувга бўлган эҳтиёжи ошиб кетади. Шунинг учун спортчи ҳеч қачон сувдан ўзини тиймаслиги керак.

Куйида спортчилар учун суяқлик истеъмол қилиш борасида амалий тавсияларни келтириб ўтамиз:

● Машғулот ёки мусобақадан икки соат олдин 500 мл. суяқлик ичиш керак, чунки юкмадан олдин организм ўзига керакли бўлган сув билан тўйинтирилиши лозим.

● Жисмоний машқлар пайтида ҳар 15-20 дақиқада 150-300 мл. суяқлик истеъмол қилиш тавсия этилади, чунки жисмоний машқлар пайтида организмни суяқлик сўрилиш интенсивлиги ҳар соатда 1 кг. тана вазнига 10-15 мл. атрофида бўлади.

● Юқори ҳарорат ёки намлик шароитида жисмоний фаолият билан шуғулланиш одатдаги миқдордан кўпроқ суяқликни истеъмол қилишни талаб қилади.

● Жисмоний машқлар пайтида чанқоқлик ҳисси тананинг суяқликка бўлган эҳтиёжининг ишончли кўрсаткичи эмас ва жисмоний фаолият пайтида чанқоқлик ҳисси тана вазнининг 2 фоизга пасайишини ақ эттириши мумкин.

● Жисмоний юклама даврида истеъмол қилинадиган таркибида углеродли сув (4-8 фоизли, яъни 1 литр сувда 40-80 г. углеводлар) танани энергия ва суяқлик билан таъминлайди, бу эса организмда суяқликнинг сўрилишини бузмайди, шу билан биргаликда фруктоза углеводларни асосий манбаи ҳисобланмайди.

● Машғулотдан сўнг, 1 кг. "йўқолган" тана вазнига 1 литр миқдорда суяқлик ичиш тавсия қилинади, бунга яна сийдик орқали чиқиб кетадиган суяқликни қоплаш учун қўшимча 250-500 мл. миқдорда сув ичиш лозим.

● Бироз шўр, салқин (10-12°K), ҳидли ичимликлар, шунингдек, ширинроқ ичимликларни ўзбошимчалик билан истеъмол қилиш суяқликка бўлган талабни оширишига олиб келади.

● Натрий, калий ва хлор ионлари танадан тер билан чиқиб кетадиган асосий электролитлардир. Уларнинг йўқолишини қоплаш учун сиз махсус "спорт" ичимликлари истеъмол қилишингиз ёки машқдан кейин ичиладиган суяқликка озгина туз қўшилишига ва калийга бой озиқ-овқат маҳсулотларидан (масалан, банан, апелсин, цитрус шарбатлари, сабзавотлар) истеъмол қилишингиз мумкин.

● Жисмоний машқлардан сўнг, углевод-электролит таркибидаги сув ёки ичимликлар ёрдамида танандаги суяқлик балансининг тўлиқ тикланишини таъминлаш керак. Спиртли ичимликлар ва кофеинни ўз ичига олган ичимликлар организмдан суяқликнинг чиқилиши кучайишига олиб келиши мумкин, шунинг учун бу мувозанатни тиклаш учун етарли таъсир кўрсатмайди.

● Спортчиларга турли газланган, яъна ва рангли ичимликларни истеъмол қилиш қатъиян ман этилади.

Илҳомжон ОТАЖОНОВ,
диетолог

Xabar

МУАССИС:

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
АХБОРОТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ ВА
КОММУНИКАЦИЯЛАРИНИ
РИВОЖЛАНТИРИШ ВАЗИРЛИГИ

Бош муҳаррир
Абдуғани АБДУРАҲМОНОВ

Газета Ўзбекистон матбуот ва
ахборот агентлиги томонидан
0016 рақами билан 2013 йил
23 июлда рўйхатга олинган.

Газета
ҳафтаини
жума кунин
чиқади

"Шарқ" нашриёт-матбаа акциядорлик
компанияси босмаҳонасида чоп этилди.
Манзил: Тошкент шаҳри,
"Буюк Турон" кўчаси, 41-уй.

G-657 сонли буюртма.
Офсет усулида босилди.
Қоғоз бичими А-3, ҳажми 4 босма табоқ.
Адали: 4613 нуска.

ISSN 2010-6424

Босишга топширилди — 23.00.
Босишга топширилиш вақти — 24.00.

Вилоят
муҳбирлари:

Андижонда 226-47-80 Бухорода (99)854-7305 Жиззахда (94) 199-95-64 Наманганда (91) 353-71-25 Навоийда 225-91-10 Нукусда 554-35-45 Самарқандда (91)557-84-44 Термизда (91)235-88-68 Тошкентда 234-18-59 Урганча (97) 211-65-05 Фарғонада 244-18-05 Қаршида (93)931-08-99